

Rapport 2011:10 R

Disciplinära åtgärder mot studenter

Innehåller även disciplinärenden vid
högskolor och universitet 2010

Rapport 2011:10 R

Disciplinära åtgärder mot studenter

Innehåller även disciplinärenden vid
högskolor och universitet 2010

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Disciplinära åtgärder mot studenter

Producerad av Högskoleverket 2011

Högskoleverkets rapportserie 2011:10 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, juridiska avdelningen, **Teresa Edelman**

Grafisk form: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Högskoleverkets kontorsservice, Stockholm, september 2011

Innehåll

Sammanfattning	5
Regeringsuppdraget	7
Regler om disciplinära åtgärder	9
Definition av student	9
Disciplinära förseelser	9
Disciplinära åtgärder	9
Förfarandet i disciplinärenden	10
Överklagande	10
Högskoleverkets roll	11
Högskoleverkets uppgifter	11
Högskoleverkets sammanställningar och statistik över disciplinärenden	11
Disciplinkonferenser	11
Utredningar om disciplinregler	12
Seminarie serie om åtgärder mot fusk	12
Genomgång av 2010 års disciplinärenden vid landets universitet och högskolor	13
Antalet ärenden i disciplinnämnderna har ökat kraftigt	13
Påföljderna	13
Grunderna för disciplinåtgärderna	14
Fler män än kvinnor blir föremål för disciplinåtgärd såväl i antal som i procent av antalet studenter	14
Några kommentarer från högskolorna	21
Högskoleverkets reflektioner	21
Hur arbetar lärosätena med att förebygga och upptäcka disciplinära förseelser?	22
Förebyggande arbete	22
Arbetet med att upptäcka disciplinära förseelser	31
Högskoleverkets reflektioner	35
De viktigaste åtgärderna för att minska förekomsten av fusk	37
Det pedagogiska arbetet	37
Val av examinationsformer och examinationsuppgifter	39
Information om gällande regler och tydliga instruktioner inför tentamen	40
Användning av plagiatverktyg	42
Anmälningar till disciplinnämnden	43
Högskoleverkets reflektioner	43
Behöver reglerna i högskoleförordningen om disciplinära åtgärder ändras?	45
Lärosätenas synpunkter	45
Högskoleverkets reflektioner	49

Stöd till lärosätena	51
Nationella konferenser och seminarier om disciplinförseelser	51
Informationsmaterial och vägledning	52
Behov av tekniskt stöd	54
Bra förkunskaper vid inträdet till utbildning på högskolenivå	54
Utökade resurser till utbildningen vid universitet och högskolor	55
Uppföljning av studenter som har varit föremål för disciplinåtgärder	55
Övriga synpunkter	55
Högskoleverkets kommentarer	56
Avslutande synpunkter	57

Sammanfattning

Högskoleverket har av regeringen fått i uppdrag att kartlägga och analysera hur universitet och högskolor arbetar för att förebygga och upptäcka förseelser som kan leda till disciplinära åtgärder enligt 10 kap. högskoleförordningen (1993:100). Kartläggningen och analysen skulle främst avse förseelser där studenter med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas, dvs. fusk. Utifrån analysen skulle verket lämna de förslag och rekommendationer som verket finner lämpliga för att minska förekomsten av sådana förseelser.

Högskoleverket har med anledning av regeringsuppdraget bett alla statliga universitet och högskolor att sända in samtliga beslut i disciplinärenden fattade under 2010, redogöra för hur lärosätena arbetar för att förebygga och upptäcka förseelser som kan leda till disciplinära åtgärder, svara på frågan om lärosätena anser att reglerna i 10 kap. högskoleförordningen behöver ändras samt svara på frågan om lärosätena anser sig behöva stöd i arbetet med att minska förekomsten av fusk.

I rapporten redogörs för det gällande regelverket och för hur Högskoleverket hittills har uppmärksammat frågor i samband med disciplinära åtgärder mot studenter. I rapporten finns också en genomgång av 2010 års disciplinärenden som visar att 750 studenter blev föremål för en disciplinåtgärd vilket är en ökning med cirka 48 procent från 2009. Verkets undersökning visar också att den vanligaste orsaken till disciplinära åtgärder har varit plagiering.

Huvuddelen i rapporten utgörs av högskolornas redovisningar av hur de arbetar med att förebygga och upptäcka disciplinära förseelser. Så gott som alla högskolor har nämnt information, utbildning, arbete med examination, användning av plagiatverktyg och arbetet i disciplinnämnden som förebyggande åtgärder. Av redovisningen framgår att samtliga de beskrivna åtgärderna ökar i omfattning och intensitet, t.ex. att flera högskolor skaffat sig verktyg för kontroll av plagiat och att verktygen används i allt större omfattning. Det finns flera exempel på hur lärosätena inspireras av varandra. Högskoleverket uttrycker i rapporten sin uppfattning att samarbetet mellan lärosäten kan bidra till förebyggande av fusk. Samma effekt kan även den här redovisningen av samtliga lärosätens åtgärder för att förebygga fusk få.

Enligt de flesta lärosätena är det förebyggande arbetet den allra viktigaste delen i arbetet med att stävja fusk. Lärosätena anser dock att ett flertal åtgärder måste kombineras för att åstadkomma en minskning av fusket och att det är svårt att lyfta fram någon specifik åtgärd. Ändå har så gott som alla högskolorna nämnt det pedagogiska arbetet och däri utbildning i hur man ska skriva vetenskapliga texter och hur man ska hantera referenser och källhänvisningar på ett korrekt sätt som de allra viktigaste åtgärderna. Även utformningen av examinationsformer och examinationsuppgifter samt tydliga instruktioner

inför tentamen har nämnts som avgörande för att minska fusket. Man har betonat utbildning, information och förebyggande verksamhet framför sanktioner. Höskoleverket har kunnat konstatera att lärosätenas uppfattningar om vad som är de viktigaste åtgärderna inte skiljer sig åt i någon större grad.

I konsekvens med att frågan om hur fusket ska minskas ses som i huvudsak ett pedagogiskt problem anser de flesta lärosätena att disciplinreglerna i högskoleförordningen inte behöver ändras. Höskoleverket bedömer därför att det inte finns anledning att ändra de nu gällande disciplinbestämmelserna.

Eftersom flera lärosäten har uppgett att nationella konferenser om disciplinärenden är ett bra stöd som kan bidra till nationell samsyn angående fusk har Höskoleverket aviserat att under 2012 anordna en sådan konferens. Flera lärosäten har också uttryckt uppskattning över Höskoleverkets årliga rapporter om disciplinärenden vid universitet och högskolor. Höskoleverket har i detta sammanhang uppgett att verket avser att fortsätta och utveckla detta arbete, bl.a. genom att redovisa även intressanta avgöranden från förvaltningsdomstolar. Verket har också förhoppningen att denna redovisning av högskolornas synpunkter i sig kommer att utgöra ett stöd till lärosätena och underlätta en samordning och samsyn.

Regeringsuppdraget

Högskoleverket har av regeringen fått i uppdrag att kartlägga och analysera hur universitet och högskolor arbetar för att förebygga och upptäcka förseelser som kan leda till disciplinära åtgärder enligt 10 kap. högskoleförordningen (1993:100). Kartläggningen och analysen ska främst avse förseelser där studenter med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas. Utifrån analysen ska verket lämna de förslag och rekommendationer som verket finner lämpliga för att minska förekomsten av sådana förseelser.

Som skäl för uppdraget har regeringen anfört följande. Förseelser som kan leda till disciplinära åtgärder mot studenter är alltid allvarliga, och det är principiellt viktigt att minska förekomsten av sådana förseelser. Det finns anledning att tro att universitets och högskolors arbete med disciplinförseelser skiljer sig åt, särskilt i fråga om förseelser som avses i 10 kap. 1 § första stycket i högskoleförordningen, dvs. fusk. Högskoleverket har under ett antal år sammanställt disciplinärenden vid universitet och högskolor. Det finns därför statistik över antalet ärenden och uppgifter om de disciplinära åtgärder som har beslutats. Det finns dock ett behov av att förbättra kunskapen om hur universitet och högskolor arbetar för att förebygga och upptäcka förseelser som kan leda till disciplinära åtgärder. Det finns också skäl att överväga om de befintliga bestämmelserna är ändamålsenliga och om lärosätena behöver stöd i arbetet med att minska förekomsten av t.ex. fusk.

Högskoleverket har med anledning av regeringsuppdraget bett alla statliga universitet och högskolor om uppgifter enligt följande.

1. Sänd in samtliga beslut i disciplinärenden fattade under 2010 och kommentera eventuella förändringar jämfört med 2009.
2. Redogör för hur lärosätet arbetar för att förebygga och upptäcka förseelser som kan leda till disciplinära åtgärder, dock särskilt vad gäller fusk.
3. Vilka åtgärder vill lärosätet lyfta fram som de viktigaste för att minska förekomsten av sådana förseelser?
4. Anser lärosätet att reglerna i 10 kap. högskoleförordningen behöver ändras och i så fall på vilket sätt?
5. Anser lärosätet att det behöver stöd i arbetet med att minska förekomsten av fusk och i så fall på vilket sätt?

Alla tillfrågade lärosäten har svarat. Sammanfattningarna av eller utdragen ur vissa svar redovisas i rapporten under rubriker som i stort sett motsvarar de till lärosätena ställda frågorna. De fullständiga svaren finns tillgängliga på Högskoleverket.

Högskoleverket kommer i det följande att

- redogöra för regelverket
- redogöra för vad Högskoleverket hittills har gjort för att bidra i arbetet med att stävja fusk
- redogöra för lärosätenas svar på Högskoleverkets frågor
- analysera svaren och diskutera vilka åtgärder som bör vidtas för att minska förekomsten av fusk.

Regler om disciplinära åtgärder

Enligt 4 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) får regeringen meddela föreskrifter om tillfällig avstängning av studenter. De med stöd av högskolelagen utfärdade bestämmelserna finns i 10 kap. högskoleförordningen (1993:100).

Definition av student

Av 1 kap. 4 § högskoleförordningen framgår att med student avses den som är antagen till och bedriver högskoleutbildning, och med doktorand en student som är antagen till och bedriver utbildning på forskarnivå.

Disciplinära förseelser

Enligt 10 kap.1 § högskoleförordningen gäller följande.

- Disciplinära åtgärder får vidtas mot studenter som
1. med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars skall bedömas,
  2. stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen vid högskolan,
  3. stör verksamheten vid högskolans bibliotek eller annan särskild inrättning inom högskolan,
  4. utsätter en annan student eller en arbetstagare vid högskolan för sådana trakasserier eller sexuella trakasserier som avses i 1 kap. 4 § diskrimineringslagen (2008:567).

Disciplinära åtgärder får inte vidtas senare än två år efter det att förseelsen har begåtts.

Disciplinära åtgärder

Av 10 kap. 2 § högskoleförordningen följer att de disciplinära åtgärderna är varning och avstängning. Ett beslut om avstängning innebär enligt samma bestämmelse att studenten inte får delta i undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen vid högskolan. Beslutet ska avse en eller flera perioder, dock sammanlagt högst sex månader. Ett beslut om avstängning får också begränsas till att avse tillträde till vissa lokaler inom högskolan.

Förfarandet i disciplinärenden

I 10 kap. 3–8 §§ finns det bestämmelser om disciplinnämnden. I 10 kap. 9–14 §§ finns bestämmelser om anmälan, rektors utredning och beslut, utredning i disciplinnämnden m.m.

Enligt 9 § ska grundad misstanke om en disciplinförseelse skyndsamt anmälas till rektor. Rektor ska låta utreda ärendet och ge studenten tillfälle att yttra sig över anmälningen. Rektor ska därefter, i förekommande fall efter samråd med den lagfarna ledamoten, avgöra om omständigheterna är sådana att ärendet ska

1. lämnas utan vidare åtgärd
2. föranleda varning av rektor, eller
3. hänskjutas till disciplinnämnden för prövning.

Enligt 10 § får studenten underställa disciplinnämnden för prövning rektorns beslut om varning. Studenten ska underrättas om denna rättighet.

Disciplinnämnden ska se till att ett ärende som hänskjuts dit utreds noggrant. Nämnden ska ge den student som berörs av ärendet tillfälle att inför nämnden uttala sig i saken. Studenten har även rätt att närvara när andra uttalar sig inför nämnden, om inte särskilda skäl talar mot det. Ett beslut om avstängning ska genast tillämpas, om annat inte föreskrivs i beslutet. När ett beslut om avstängning har fattats, ska underrättelser om detta genast tillställas Centrala studiestödsnämnden och de organ inom högskolan som berörs. Om ett ärende hänskjuts till disciplinnämnden, får rektor efter samråd med den lagfarna ledamoten med omedelbar verkan interimistiskt avstänga studenten från verksamheten vid högskolan. Ett beslut om interimistisk avstängning ska gälla till dess ärendet har prövats av disciplinnämnden, dock längst under en månad (10 kap. 11–14 §§ högskoleförordningen).

Överklagande

I 12 kap. 3 § högskoleförordningen anges följande. Att beslut av en disciplinnämnd om avstängning och varning får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol följer av 22 a § förvaltningslagen (1986:223). Andra beslut av en disciplinnämnd får inte överklagas.

Högskoleverkets roll

Högskoleverkets uppgifter

En av Högskoleverkets huvuduppgifter är tillsyn av universitet och högskolor. Verksamheten innebär granskning av att lärosätena följer gällande bestämmelser och att studenternas och andra enskildas, t.ex. sökandens, rättssäkerhet i förhållande till högskolesystemet tillgodoses. Verket kan dock inte överpröva eller ändra lärosätenas beslut. Verket uttalar sig inte heller i frågor som kan bli föremål för domstolsprövning. Eftersom högskolornas beslut om disciplinära åtgärder mot studenter kan överklagas till förvaltningsdomstolar har Högskoleverket ingen egen erfarenhet av disciplinreglernas tillämpning. Verket har dock hittills uppmärksammat frågorna genom att bl.a. skapa forum för diskussion, anordna konferenser och redovisa statistik och praxis i disciplinärenden.

Högskoleverkets sammanställningar och statistik över disciplinärenden

I rapporten *20 åtgärder för att stärka studenternas rättssäkerhet*, 2001:27 R, har verket berört bl.a. disciplinära åtgärder mot studenter. Högskoleverket uppgav då att verket avsåg att årligen sammanställa och publicera samtliga beslut från disciplinnämnderna och domar från förvaltningsdomstolarna. Enligt verket ger sådana sammanställningar en bild av praxis och bör vara värdefull såväl för högskolorna som för studenterna. I enlighet med detta har verket sammanställt beslut och domar i disciplinärenden för åren 2001, 2002 och 2003. Därefter har genomgången begränsats till att endast redovisa statistik över disciplinärenden vid högskolor och universitet och Högskoleverkets reflektioner. Sedan 2005 omfattar genomgången även de tre större enskilda utbildningsanordnarna Chalmers tekniska högskola, Handelshögskolan i Stockholm och Högskolan i Jönköping.

Disciplinkonferenser

Plagieringsfusk ses som ett problem inom högre utbildning, såväl internationellt som i den svenska högskolan. Ny teknik har gjort all världens information tillgänglig för studenterna, vilket påverkar hur de tar sig an sina studieuppgifter. Högskolan behöver stödja studenterna att förstå de krav och förväntningar som ställs på dem i utbildningen. I den tidigare nämnda rapporten uppgav Högskoleverket att verket under 2002 planerade att anordna en konferens där ledamöter i disciplinnämnder och andra skulle få tillfälle att diskutera tillämpningsproblem och behov av ändringar av disciplinreglerna.

Högskoleverket arrangerade åren 1996, 2002 och 2005 konferenser om disciplinreglerna. Tyngdpunkten vid dessa konferenser låg på den repressiva sidan, dvs. hur man med rent juridiska åtgärder kan stävja fusk. Året 2007 arrangerade Högskoleverket en konferens där tyngdpunkten låg på hur man med pedagogiska strategier kan förebygga fusk, då särskilt plagieringsfusk. Konferensen visade tydligt att det finns användbara strategier på flera nivåer.

Utredningar om disciplinregler

Inför konferensen 2002 färdigställde Nils Jareborg och Hans-Henrich Vogel var sitt arbete om disciplinreglerna ur ett straffrättsligt respektive förvaltningsrättsligt perspektiv. Dessa arbeten har tillsammans med minnesanteckningarna från konferensen sammanställts av Högskoleverket i publikationen *Disciplinregler – konferens 16 oktober 2002*.

Seminarie serie om åtgärder mot fusk

För att stödja högskolornas fortsatta arbete mot plagieringsfusk anordnade Högskoleverket under åren 2008–2009 tillsammans med Kungl. Tekniska högskolan en seminarie serie ledd av Jude Carroll, internationell expert på plagiering i högre utbildning. Seminarie serien riktade sig till ledamöter och föredragande i disciplinnämnderna, pedagogiska utvecklare, och övriga intresserade av frågan. Serien hade fem ”teman”: *Vi behöver ta tag i frågan med plagieringsfusk* (15/12-08), *Studenterna behöver veta vad som förväntas av dem, och hur de ska kunna göra rätt* (29/1-09), *Vi behöver utforma uppgifter som försvårar plagiering* (26/2-09), *Vi behöver snabba och effektiva sätt att upptäcka plagiering* (17/3-09) samt *Vi behöver även fortsättningsvis en rättssäker hantering av plagieringsfall som är fusk, och snabb och effektiv hantering av övriga fall* (18/3-09).

Vid det första seminarie tillfället redogjorde bl.a. Uppsala universitet för sina resultat av en undersökning om plagiering. Jude Carroll redogjorde också för varför hon anser att lärosätena bör närma sig plagieringsproblematiken på ett flertal sätt (holistic approach). Hennes slutsats var att det inte fanns några enkla sätt utan ett flertal åtgärder krävdes, bl.a. forskning kring plagiering, resurser och information till samtliga berörda, hög rättssäkerhet samt pedagogiska förändringar.

Genomgång av 2010 års disciplinärenden vid landets universitet och högskolor

Som tidigare nämnts har Höskoleverket sedan 2001 redovisat statistik och reflektioner med anledning av de disciplinärenden som har beslutats av universitet och högskolor enligt 10 kap. högskoleförordningen (1993:100). Genomgången av ärendena för 2010 omfattar, liksom de senaste fyra åren, även de tre större enskilda utbildningsanordnarna Chalmers tekniska högskola, Handelshögskolan i Stockholm och Högskolan i Jönköping. I de fall en jämförelse görs med tidigare år är utgångspunkten om inte annat anges 2005, dvs. det år då dessa tre lärosäten började ingå i statistiken. Antalet studenter som blivit föremål för en disciplinåtgärd har under åren ökat med cirka 490 procent från 2001 till 2010, i antal från 127 till 750. Man bör dock beakta att antalet studenter vid landets högskolor också ökat under denna tid, varför jämförelsen inte är helt rättvis. Även andelen disciplinärenden i förhållande till antalet studenter har ökat mellan 2005 och 2010, från 0,15 till 0,23 procent.

Antalet ärenden i disciplinnämnderna har ökat kraftigt

En genomgång av besluten i disciplinärenden visar att 750 studenter blev föremål för en disciplinär åtgärd 2010. Det är en ökning med cirka 48 procent från 2009. Detta motsvarar 0,23 procent (0,15 procent av antalet registrerade studenter) av antalet helårsstudenter jämfört med 0,17 procent 2009. Se diagram 1, diagram 2 och tabell 1 och 2 (som avser antalet registrerade studenter) i slutet av detta avsnitt.

Den vanligaste orsaken till att studenter blir föremål för disciplinåtgärder har under hela tiden som Höskoleverket granskat disciplinärenden varit plagiering. Detta skedde i 406 fall 2010. År 2001 var motsvarande antal 68.

Påföljderna

Av de 750 studenter som blev föremål för disciplinära åtgärder 2010 avstängdes 591 och 159 fick en varning. Jämfört med 2009 har antalet avstängningar ökat med cirka 56 procent. Även antalet varningar 2010 har ökat jämfört med 2009, se diagram 2.

Som framgår av det ovan anförda är det antalet studenter som blivit föremål för en disciplinåtgärd p.g.a. av plagiering som ökat dramatiskt under de år som Höskoleverket granskat.

Högskoleverket har de senaste åren även granskat avstängningstidens längd. Avstängningstiden har för de tre mest förekommande kategorierna den senaste åren varierat mellan 5 till 7 veckor.

År 2010 ökade antalet helårsstudenter vid de aktuella lärosätena med cirka 6,4 procent jämfört med 2009. Mellan 2007 och 2006 minskade antalet helårsstudenter med 1,1 procent och mellan 2006 och 2005 med 3,4 procent. Detta förklarar varför andelen studenter som blev föremål för en disciplinåtgärd ökade 2007 jämfört med 2005, trots att antalet ärenden var något färre. Se diagram 3.

Grunderna för disciplinåtgärderna

Högskoleverket har valt att dela upp de olika typerna av ärenden i sex kategorier:

1. fusklappar och otillåtna hjälpmedel
2. otillåtet samarbete
3. plagiat och fabrikation
4. förfalskning av dokument
5. störande av undervisningen eller verksamheten i övrigt
6. sexuella eller etniska trakasserier.

Liksom vid de föregående årens granskningar var plagiering den vanligaste orsaken till att studenter blev föremål för disciplinåtgärder. Detta skedde i 406 fall, i 343 fall avstängdes studenten.

Att antalet ärenden avseende störande av undervisningen fortfarande är ganska stort beror, liksom 2007, 2008 och 2009, på att Södertörns högskola varnat ett flertal studenter för att ha haft påslagen mobiltelefon vid salstentamen. Se diagram 4 och 5. Antalet disciplinärenden, dvs. där studenter antingen avstängts eller varnats, fördelat per lärosäte under 2010 framgår av tabell 1 och 2 samt diagram 6.

Följande högskolor har inte fattat några beslut om avstängning eller varning 2010: Dans- och cirkushögskolan, Stockholms dramatiska högskola, Försvarshögskolan, Konstfack, Kungl. Konsthögskolan, Kungl. Musikhögskolan i Stockholm och Operahögskolan. Flertalet av dessa lärosäten är antingen konstnärliga eller har relativt få studenter, vilket är en förklaring till att dessa lärosäten vanligtvis inte har några eller ett fåtal ärenden år efter år.

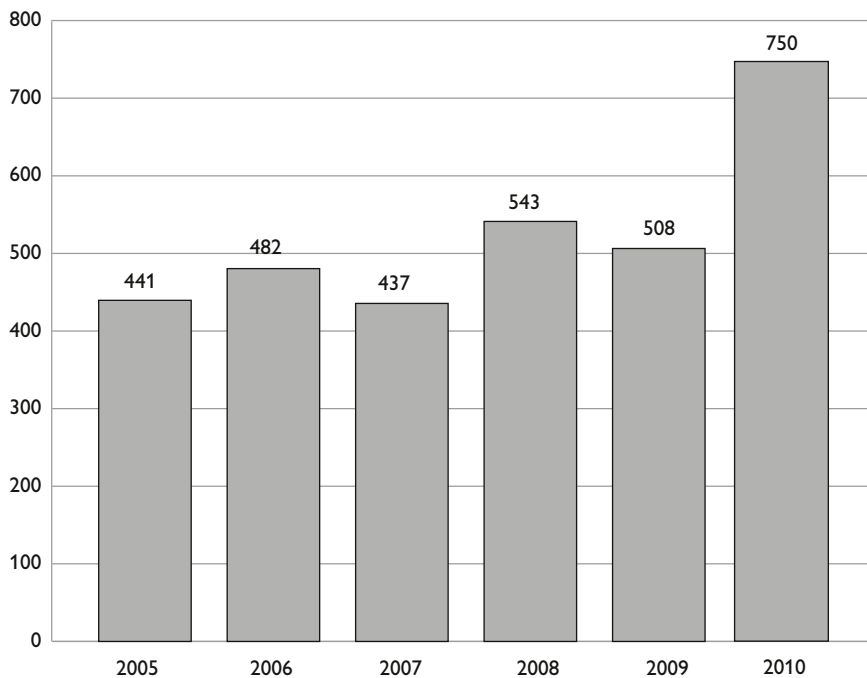
Fler män än kvinnor blir föremål för disciplinåtgärd såväl i antal som i procent av antalet studenter

År 2010, liksom de senaste fyra åren, har Högskoleverket granskat om andelen personer som blir föremål för disciplinåtgärd skiljer sig mellan män och kvinnor. År 2010 utgjorde kvinnor 59 procent av antalet studenter. Av dem som

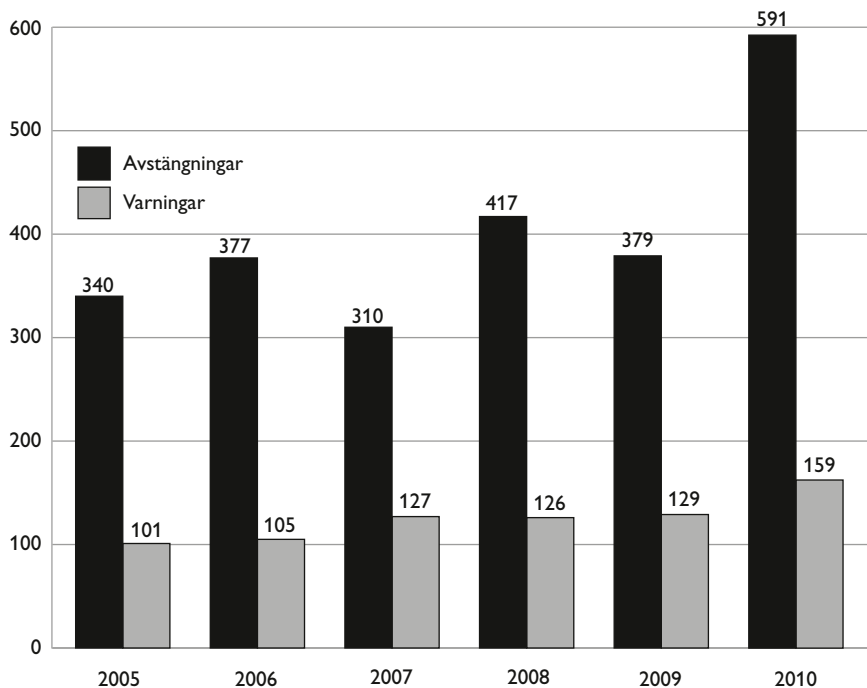

blev föremål för en disciplinåtgärd utgjorde kvinnorna cirka 42 procent eller i antal räknat 319 av 750 (se tabell 1 och 2 samt diagram 7).

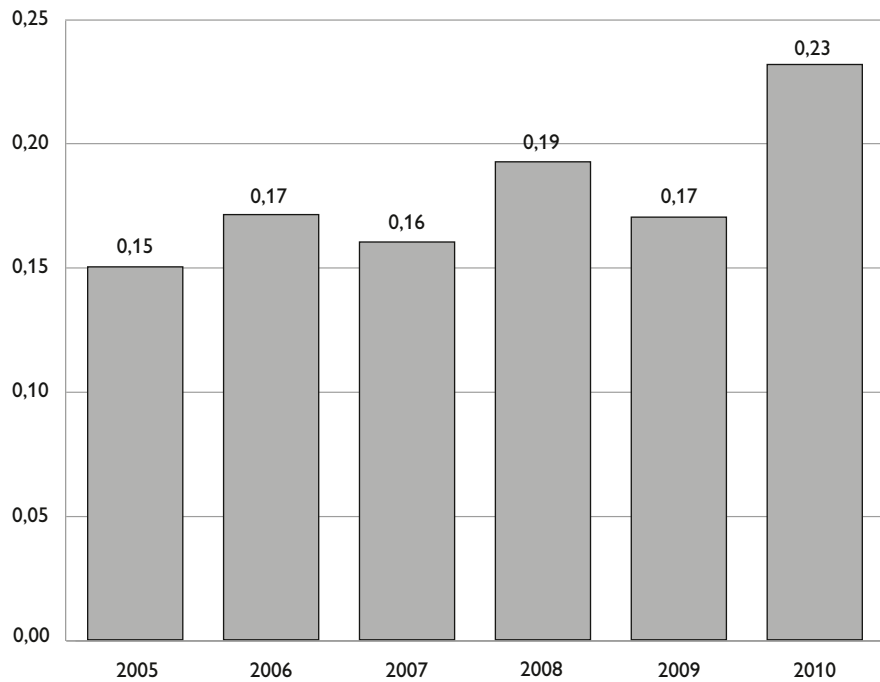
Diagram 1. Antal disciplinärenden 2005–2010.

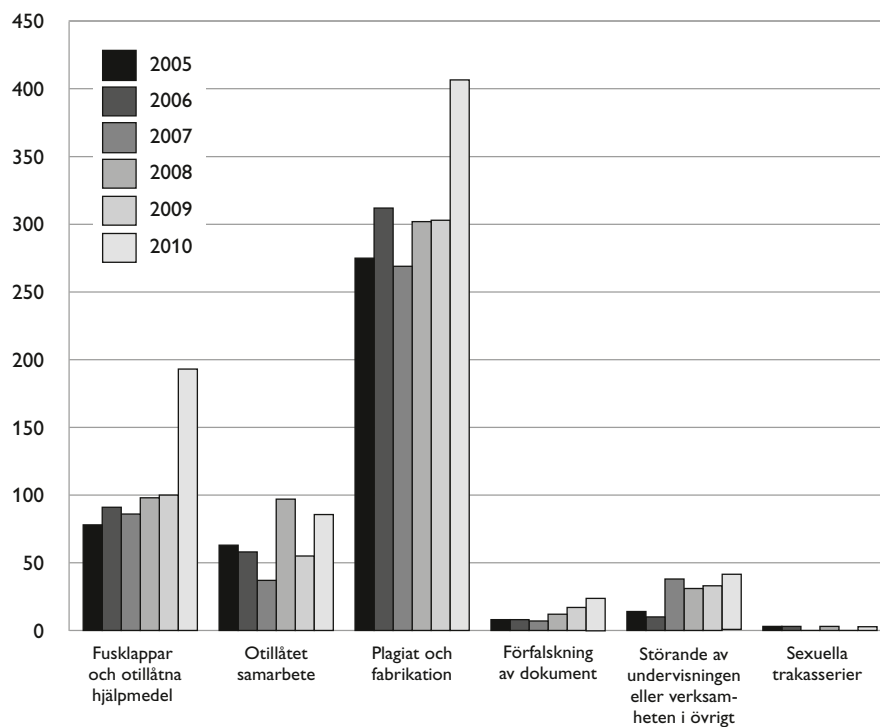
Diagram 2. Antal avstängningar och varningar 2005–2010.

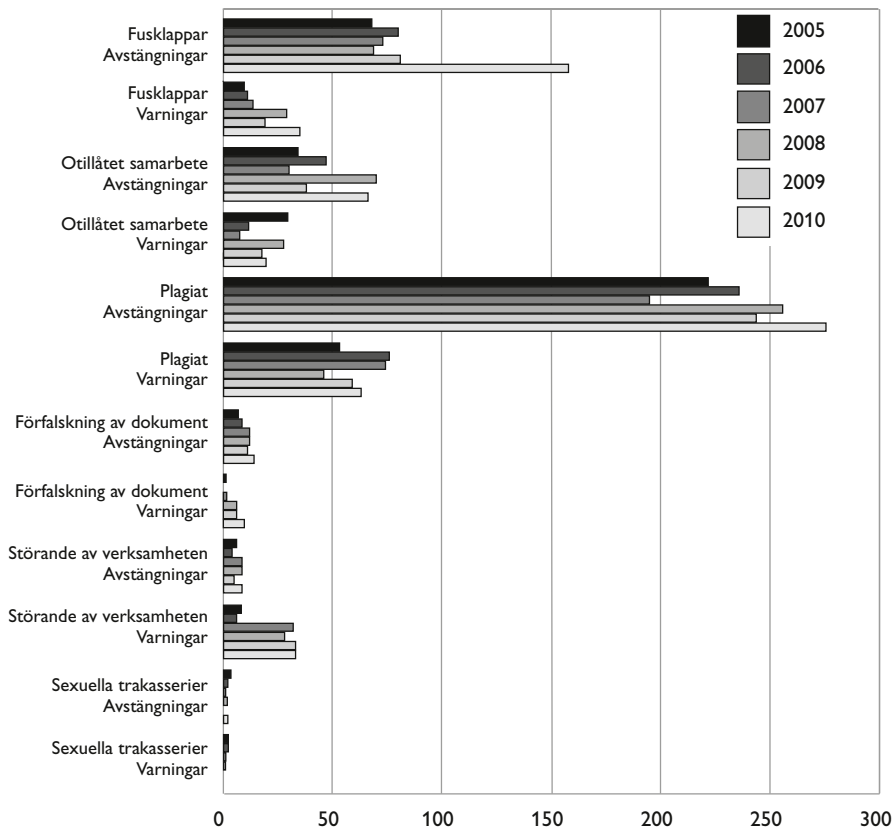
Diagram 3. Andel disciplinärenden av hela utbildningsvolymen (antal avstängda och varnade studenter/ antal helårsstudenter) 2005–2010.

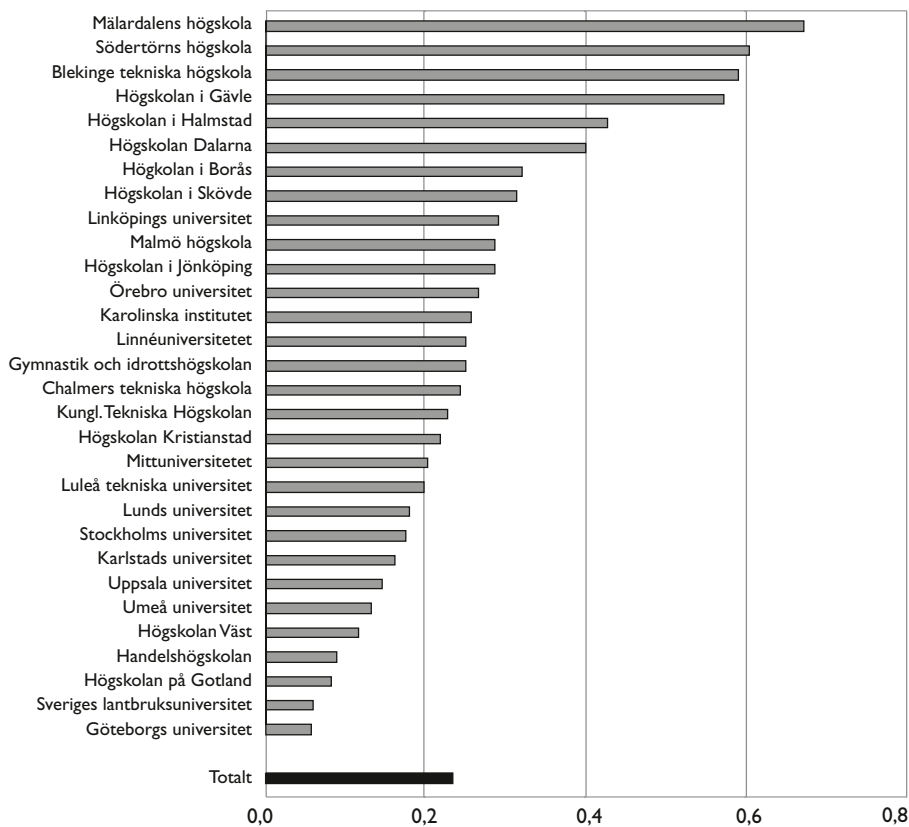
Diagram 4. Antal disciplinärenden per disciplinkategori 2005–2010.

Diagram 5. Antal avstängningar (Avst.) och varningar (Varn.) per disciplinkategori 2005–2010.

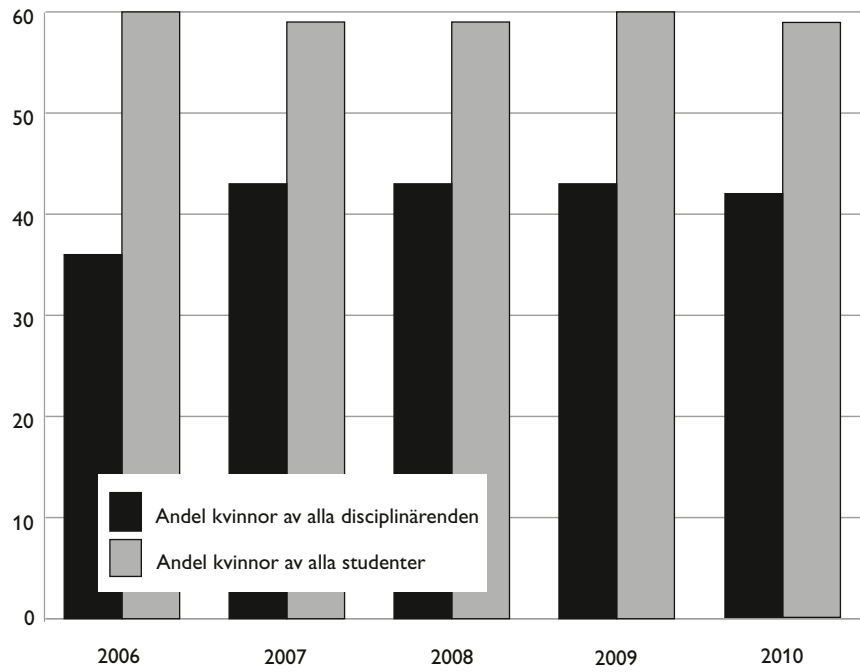

Diagram 6. Andel disciplinärenden per lärosäte 2010 (antal disciplinärenden/antal helårsstudenter).

Diagram 7. Andel (procent) kvinnor av disciplinärenden samt andel kvinnor av studenterna 2006 till 2010.

Procent

Tabell 1. Avstängningar och varningar per lärosäte 2010. Andel och antal helårsstudenter 2010.

Lärosäte	Andel (procent)	Totalt	Kvinnor	Män	Avstängningar	Varningar	Helårsstudenter
Uppsala universitet	0,15	33	22	11	22	11	22 695
Lunds universitet	0,18	51	25	26	42	9	28 223
Göteborgs universitet	0,06	15	5	10	15	0	26 716
Stockholms universitet	0,17	52	27	25	40	12	29 727
Umeå universitet	0,13	23	10	13	18	5	17 302
Linköpings universitet	0,29	55	15	40	51	4	18 857
Karolinska institutet	0,26	14	8	6	14	0	5 453
Kungl. Tekniska högskolan	0,23	32	6	26	20	12	14 074
Luleå tekniska universitet	0,20	14	5	9	10	4	7 042
Karlstads universitet	0,16	14	4	10	7	7	8 717
Linnéuniversitetet	0,25	39	20	19	33	6	15 575
Örebro universitet	0,27	27	13	14	26	1	10 142
Mittuniversitetet	0,20	19	7	12	15	4	9 350
Blekinge tekniska högskola	0,59	25	5	20	24	1	4 235
Gymnastik- och idrottshögskolan	0,25	1	1	0	1	0	401
Högskolan i Borås	0,32	21	14	7	14	7	6 555
Högskolan Dalarna	0,40	29	12	17	18	11	7 257
Högskolan på Gotland	0,08	2	1	1	2	0	2 443
Högskolan i Gävle	0,57	37	15	22	35	2	6 473
Högskolan i Halmstad	0,43	26	11	15	23	3	6 078
Högskolan Kristianstad	0,22	12	5	7	9	3	5 501
Högskolan i Skövde	0,31	14	4	10	10	4	4 476
Högskolan Väst	0,12	6	1	5	1	5	5 136
Malmö högskola	0,29	36	6	30	34	2	12 581
Mälardalens högskola	0,67	54	23	31	39	15	8 041
Södertörns högskola	0,60	45	31	14	24	21	7 459
Chalmers tekniska högskola	0,24	23	5	18	22	1	9 441
Högskolan i Jönköping	0,29	25	13	12	17	8	8 762
Sveriges lantbruksuniversitet	0,06	4	3	1	3	1	6 823
Handelshögskolan	0,09	2	2	0	2	0	2 222
Totalt	0,23	750	319	431	591	159	320 925

Procent kvinnor och män med avstängningar eller varningar: 42/58
 Procent kvinnor och män av studenter i riket: 59/41

Tabell 2. Avstängningar och varningar per lärosäte 2010.
Andel och antal registrerade studenter 2010.

Lärosäte	Andel (procent)	Totalt	Kvinnor	Män	Avstäng- ningar	Var- ningar	Registre- rade stu- denter
Uppsala universitet	0,09	33	22	11	22	11	36 412
Lunds universitet	0,12	51	25	26	42	9	43 727
Göteborgs universitet	0,03	15	5	10	15	0	44 641
Stockholms universitet	0,10	52	27	25	40	12	52 587
Umeå universitet	0,07	23	10	13	18	5	33 035
Linköpings universitet	0,20	55	15	40	51	4	27 111
Karolinska institutet	0,15	14	8	6	14	0	9 553
Kungl. Tekniska högskolan	0,15	32	6	26	20	12	21 644
Luleå tekniska universitet	0,10	14	5	9	10	4	14 197
Karlstads universitet	0,09	14	4	10	7	7	15 655
Linnéuniversitetet	0,12	39	20	19	33	6	32 370
Örebro universitet	0,16	27	13	14	26	1	16 746
Mittuniversitetet	0,08	19	7	12	15	4	24 439
Blekinge tekniska högskola	0,27	25	5	20	24	1	9 366
Gymnastik- och idrottshögskolan	0,13	1	1	0	1	0	791
Högskolan i Borås	0,18	21	14	7	14	7	11 816
Högskolan Dalarna	0,17	29	12	17	18	11	16 870
Högskolan på Gotland	0,02	2	1	1	2	0	8 225
Högskolan i Gävle	0,25	37	15	22	35	2	14 583
Högskolan i Halmstad	0,23	26	11	15	23	3	11 338
Högskolan Kristianstad	0,09	12	5	7	9	3	13 201
Högskolan i Skövde	0,14	14	4	10	10	4	10 328
Högskolan Väst	0,06	6	1	5	1	5	9 976
Malmö högskola	0,17	36	6	30	34	2	21 658
Mälardalens högskola	0,39	54	23	31	39	15	13 829
Södertörns högskola	0,34	45	31	14	24	21	13 113
Chalmers tekniska högskola	0,19	23	5	18	22	1	12 384
Högskolan i Jönköping	0,15	25	13	12	17	8	16 713
Sveriges lantbruks- universitet	0,06	4	3	1	3	1	6 823
Handelshögskolan	0,09	2	2	0	2	0	2 222
Totalt	0,15	750	319	431	591	159	486 458

Procent kvinnor och män med avstängningar eller varningar: 42/58
Procent kvinnor och män av studenter i riket: 59/41

Några kommentarer från högskolorna

Högskolan Kristianstad har uppgett följande. Högskolan bedriver sedan flera år ett systematiskt kvalitetsarbete. Till detta arbete hör insatser för att förebygga och förhindra vilseledande vid bedömning av studieprestation samt för att säkra att lagar och regler för rättssäker examination och hantering av disciplinärenden följs. Enligt Högskoleverkets sammanställningar av beslut och domar i disciplinärenden vid svenska lärosäten åren 2002–2010 tillhör högskolan riksgenomsnittet när det gäller såväl antalet anmälda som fällda studenter. Tidigare har högskolan legat under genomsnittet men efter 2007 strax över detta. Högskolan ser denna förändring som ett resultat av ett förbättrat arbete mot vilseledande och disciplinära överträdelser och inte nödvändigtvis som ett tecken på att antalet försök till vilseledande har ökat.

Även *Luleå tekniska universitet* har uttryckt sin uppfattning att antalet fuskärenden i disciplinnämnderna i såväl ett universitets- som ett riksperspektiv är försvinnande litet i förhållande till antalet verksamma studenter och antalet genomförda examinationer under ett läsår. Låt vara att mörkertalet inte ska underskattas.

Högskolan Väst har uppgett att omfattningen av fusket är mycket liten och att de sökmotorer som i dag finns för att identifiera plagiat är relativt effektiva.

Karlstads universitet har gjort följande reflektion. Stort och kontinuerligt intresse för ”fuskande” studenter kan möjligen ge en skev bild av fuskförekomsten men ändå verkar i preventivt syfte.

Högskoleverkets reflektioner

Lärosätenas kommentarer till den föreliggande statistiken tyder på att ökningen av antalet disciplinärenden delvis är ett resultat av ett förbättrat arbete mot vilseledande och att antalet fuskärenden är litet i förhållande till antalet studenter och genomförda examinationer under ett läsår.

Liksom tidigare år finns det därför anledning att understryka att det inte finns något som talar för att det skulle ”fuskas” mer på ett lärosäte som har många disciplinärenden.

Hur arbetar lärosätena med att förebygga och upptäcka disciplinära förseelser?

Förebyggande arbete

I detta avsnitt redovisas vilka förebyggande åtgärder lärosätena vidtagit.

Flera lärosäten redovisar åtgärder i form av riktlinjer, policydokument och handlingsplaner på central- och institutionsnivå innehållande bl.a. information till studenter och lärare om vad som räknas som disciplinära förseelser och vad det finns för påföljder. Dokumenten innehåller också ofta information om citering, referenshantering och källkritik. Några lärosäten har också beskrivit kontakter med sina disciplinnämnder som förebyggande åtgärder. Lärosätena har också redovisat sitt arbete med att ge tydlig information till studenterna i samband med examination och att utforma examinationsuppgifterna och examinationsformerna på ett sätt som gör det svårt att fuska. Av högskolornas svar har också framgått att högskolorna har omfattande utbildningsinsatser i frågor om fusk och plagiat.

Information, handlingsplaner och riktlinjer

Flera lärosäten har tagit fram högskolegemensamma riktlinjer och handlingsplaner. Det bedrivs också ett omfattande förebyggande arbete på institutionsnivå. Flera högskolor har redovisat att man informerar studenterna om fusk och plagiat vid program- och kursstart och i samband med tentamen. Studenterna informeras då också om vad som gäller vid examination. Information om och utbildning i citering, referenshantering och källkritik nämns både som informations- och som utbildningsinsatser av de flesta högskolorna. En del högskolor nämner också särskilda informationsinsatser för internationella studenter.

Lunds universitet har uppgett bl.a. följande. Förslag till universitetsgemensamma riktlinjer rörande plagiering och vilseledande plagiering inom utbildning på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå har tagits fram. I riktlinjerna framhålls att plagiering är både ett juridiskt och ett pedagogiskt problem där gränsdragningen kan vara svår. En plagiering som inte upptäcks kan innebära att läraren uppfattar studentens arbete som om det har högre kvalitet än det i själva verket har. En student som plagierar i stället för att självständigt skapa något missar ett inläringstillfälle. Att arbeta för ökad medvetenhet om vad plagiering är och vad akademisk hederlighet är, innebär alltså att arbeta för kvalitetssäkring av utbildningen. En genomgående tanke i riktlinjerna är att var gränsen går för att något ska räknas som självständigt skapat beror på sammanhanget. Det finns alltså en progression vad gäller kraven på självständighet och detta behöver kommuniceras till studenterna.

Universitetet har beskrivit informationsinsatser på institutionsnivå på följande sätt. Man arbetar mycket med information, både skriftlig och muntlig, till studenterna om plagiering och akademiskt skrivande. Övningar med konkretiserande exempel förekommer. Statsvetenskapliga institutionen har t.ex. utförliga instruktioner kring vetenskapligt skrivande och innebörden av vetenskaplig oredlighet.

Göteborgs universitet har uppgett att rektor i januari 2009 fastställde en universitetsgemensam handlingsplan för förebyggande av fusk. Handlingsplanen föreslår en rad aktiviteter riktade till studenter, lärare och studievägledare. Ansvaret för genomförande ligger i första hand på institutioner och fakulteter men också på flera universitetsgemensamma funktioner. Göteborgs universitet har också en fastställd handlägningsordning för disciplinärenden.

Stockholms universitet har understrukit vikten av tydliga föreskrifter för att examinationen ska vara rättssäker. Enligt universitetets föreskrifter för examination ska studenter tilldelas information om kurserna så tidigt som möjligt så att de kan planera sina studier på bästa sätt. Man har arbetat fram en handbok om hur plagiering kan motverkas, där lärare får tips om hur de kan hjälpa studenter att lära sig korrekt källhänvisning och vetenskapligt skrivande. Vissa institutioner vid Stockholms universitet låter studenter underteckna ett intyg om att de har läst och förstått hur man källhänvisar samt vad plagiat är. Inom den naturvetenskapliga fakulteten ska samtliga studenter underteckna att de tagit del av fakultetens etiska riktlinjer.

Karolinska institutet (KI) informerar på den studenträttsliga webben om förfarandet vid en anmälan om misstänkt fusk samt vad KI:s disciplinnämnd ansett vara fusk. Information om verktyget för kontroll av plagiat, Urkund, finns på samma sida.

Kungl. Tekniska högskolan (KTH) har inrättat en samverkansgrupp för informationsutbyte och diskussion om studentdisciplinära frågor med företrädare från KTH och representanter för Tekniska högskolans studentkår samt beslutat att det vid varje skola ska finnas en kontaktperson i studentdisciplinära frågor vilka tillsammans med företrädare från central nivå ska ingå i samverkansgruppen. Kontaktpersonerna har bland annat till uppgift att arbeta med förebyggande åtgärder, bistå skolans övriga personal i frågor som rör anmälan om misstanke om förseelse enligt 10 kap. 1 § högskoleförordningen samt svara för spridningen av information rörande studentdisciplinära frågor och verkställighet av beslut.

Linnéuniversitetet påtalar och påminner lärare om det nödvändiga i att ge studenter information om tillåtna hjälpmedel och noggranna instruktioner om vad som gäller vid examination. Universitetet påtalar också det nödvändiga i att definiera vad arbete i grupp och individuellt arbete innebär vid inlämnande av tentamens- och redovisningsuppgifter. Universitetet informerar lärare och tentamensvakter om regelverk och handlägningsordning.

Mittuniversitetet har uppgett följande. För ett antal år sedan hade universitetet förhållandevis många anmälningar som disciplinnämnden lämnade

utan åtgärd. Det återkommande skälet till nämndens beslut var att examinationsinstruktionerna var bristfälliga och att studenterna därför hade svårt att avgöra var gränsen för det otillåtna gick. Universitetets institutioner fick då uppdraget att se över vilka instruktioner studenterna fick inför examinationerna. I dagsläget är det sällan nämnden möter fall där bestämmelserna för examinationen varit otillräckliga eller otydliga. Mittuniversitetet bedömer att tydlig information i samband med examinationen är av avgörande betydelse i det förebyggande arbetet men också för möjligheten att utkräva ansvar. Med tiden har universitetet uppmärksammat att det inte är självklart för alla studenter att plagiat av text alltid är otillåtet vid akademiskt skrivande. Institutionerna försöker därför informera studenterna om det akademiska skrivandets förutsättningar så tidigt som möjligt.

Högskolan Dalarna har uppgett bl.a. att på högskolans nätbaserade kurser lägger ansvariga lärare och studieadministratörer skriftlig information i kursernas digitala klassrum om vad som är tillåtet och inte, vad som gäller för examinationen avseende om den är individuell etc. Det finns på vissa kurser en obligatorisk inledande inlämningsuppgift som berör definition av plagiat och vikten av att citera korrekt.

Högskolan i Gävle har uppgett bl.a. att tentamensanordnarna årligen deltar vid en gemensam nationell konferens kring tentamensfrågor. Detta är ett bra tillfälle att utbyta erfarenheter. Förbättringar har gjorts i rutiner och föreskrifter vid flertalet tillfällen efter sådana konferenser.

Högskolan Kristianstad har redovisat sitt lokala regelsystem som utgörs av ett samlat regelverk för vilseledande och plagiering.

Högskolan i Skövde har anfört följande. Den klart dominerande typen av disciplinären den vid högskolan återfinns inom kategorin plagiering. För att minimera denna typ av ärenden lägger högskolan därför stor kraft på att säkerställa att studenterna får tydliga och förklarande instruktioner vid uppgiftsställandet. Erfarenhetsmässigt är detta särskilt viktigt gällande utländska studenter, dels med hänsyn till risken för språkliga missförstånd, dels för att det kan finnas olikheter mellan olika studiemiljöer vad gäller synen på hur man använder texter från olika källor och hur man refererar till dessa.

Högskolan Väst har uppgett att studenterna tidigt får information, både muntlig och skriftlig, om regler vid examination samt att det eftersträvas stor tydlighet när det gäller beskrivning av tentamensuppgifterna och villkoren för deras genomförande.

Mälardalens högskola har uppgett bl.a. att rektor i sina dialoger med samtliga anställda har tagit upp vikten av akademisk hederlighet för att ytterligare betona vikten av det gemensamma arbetet i att motarbeta fusk. Det pågår ett ständigt förbättringsarbete för att informationen ska bli tydlig kring på vilket sätt t.ex. samarbete får förekomma vid hemtentamina eller vad som i övrigt gäller för hemtentamina.

Södertörns högskola har uppgett följande. När det gäller plagiat och otillåtet samarbete vid hemtentamen sker ett förebyggande pedagogiskt arbete

inom respektive ämne, kurs och program. Genom en översiktlig granskning av tidigare disciplinärenden kan högskolan konstatera att vissa, relativt få, utbildningsmiljöer är tydligt överrepresenterade vad gäller antalet ärenden. I dessa fall är sannolikt inte regelverk och annan skriftlig information det effektivaste medlet för att förebygga fusk. Högskolan planerar i stället en rutinmässig muntlig genomgång av regler och rutiner i samband med examination vid ordinarie undervisningstillfällen, framför allt i ett tidigt stadium av utbildningen.

Samarbetet med disciplinnämnder

Stockholms universitet har uppgett att disciplinnämnden påtalar i samband med enskilda ärenden om institutionens information till studenterna varit bristfällig och uppmanar då institutionen att se över sina rutiner.

Enligt *Linköpings universitet* har disciplinnämnden börjat arbeta med mer regelbundna kontakter med de olika fakulteterna inom universitetet. Universitetet anser att medvetenheten om dessa frågor i organisationen ökar genom detta samarbete vilket kan leda till en ökad uppmärksamhet i kursernas genomförande. Det är också ett sätt att föra synpunkter och frågor som kan finnas i organisationen tillbaka till disciplinnämnden.

Linköpings universitet har vidare uppgett att man ser över texter på universitetets webbplats som behandlar disciplinärenden för att förbättra innehållet och göra det mer tydligt och informativt. Ambitionen är att det kommer att finnas exempel på hur det som enskild lärare går att arbeta förebyggande samt finnas tips på var det går att hitta mer information inom ämnet. På sidorna kommer det finnas avpersonifierade fall tillgängliga som i första hand lärare men även studenter kan titta på för att få en uppfattning om vad som kan räknas som ett disciplinnämndsärende.

Karlstads universitet har uppgett att protokoll från disciplinnämnden publiceras och att de lokala medierna ofta visar, i samband med publiceringen, ett stort och kontinuerligt intresse för ”fuskande” studenter, något som möjligen kan ge en skev bild av fuskförekomsten men ändå verkar i preventivt syfte. Studenter kommenterar ofta de artiklar som figurerat i medierna. Utredare och sekreterare i disciplinnämnden har kommit till fakulteternas personalmöten för diskussion om de riktlinjer som rektor fastställt för hantering av disciplinärenden.

Mälardalens högskola har uppgett att högskolejuristen, som är föredragande i disciplinnämnden, har utformat en handläggningsordning för anställda med information om bl.a. vilka slags ärenden som kan anmälas till disciplinnämnden, instruktioner hur en anmälan ska utformas, under vilka förutsättningar nämnden kan fälla en student, innebörden av en disciplinär åtgärd m.m. Disciplinnämndens egen sida på högskolans webbplats har kontinuerligt förbättrats.

Förebyggande utbildningsinsatser

Alla högskolor har redovisat omfattande utbildningsinsatser för såväl lärarstudenter som andra studenter samt för lärare för att förebygga fusk och plagiat. Utbildningen omfattar bl.a. korrekt hantering av källor och referenser.

Uppsala universitet har uppgett att kunskap om fusk, särskilt plagiat, ingår som en del i den högskolepedagogiska grundkursen för universitetslärare.

Av redovisningen från *Lunds universitet* framgår att universitetet ger kursen Akademisk hederlighet: studenter bortom plagiat. Kursen motsvarar två veckors arbete och ingår bland universitetets valbara behörighetsgivande högskolepedagogiska kurser för lärare. Akademisk hederlighet tas upp som ett moment i alla högskolepedagogiska introduktionskurser för lärare vid Lunds universitet. Statsvetenskapliga institutionen har t.ex. obligatorisk undervisning om informationsökning, källhantering, plagiat m.m. Vidare strävar institutionen efter att ha så tydliga instruktioner som möjligt i samband med olika examinationsmoment och lägger stora resurser på metodundervisning. Vid Socialhögskolan används Urkund som en del av undervisningen på så sätt att studenternas arbeten körs genom verktyget redan innan de är klara att lämnas in för examination. Resultaten från Urkund används därefter som underlag för en pedagogisk diskussion med studenten.

På masterprogrammen vid *Linköpings universitet* tas frågan om fusk och plagiat upp under studenternas första tid på utbildningen i den introduktionskurs till akademiska studier som finns på samtliga program. Den personal som arbetar med utredning av ärenden till disciplinnämnden bjuds in för att informera studenterna om vad som kan räknas som fusk.

KI har uppgett att tidigt i flera av KI:s utbildningar ligger kurser där man går igenom vad det innebär att skriva vetenskapliga texter, referatteknik, källhänvisningar etc.

Luleå tekniska universitet har uppgett att alla nybörjarstudenter erbjuds introduktionsföreläsningar kring övergången mellan tidigare skolformer och universitetsstudier samt vilka olika former av stöd som finns att tillgå vid Luleå tekniska universitet. I samband med detta behandlas också frågor av forskningsetisk karaktär samt frågeställningar kring kritiskt tänkande, referenshantering, plagiat, plagiatkontroll m.m. En kurs i informationskompetens ges för samtliga programstuderande under första eller andra studieåret. Ett av kursmomenten handlar om etiska frågor, upphovsrättsfrågor och plagiatproblematik. Språkverkstad är universitetets inrättning för att ge studenterna stöd i deras vetenskapliga skrivande. Inom ramen för denna har studenterna möjlighet att tre dagar per vecka boka tid för att få hjälp och stöd av kompetent personal. Man avser att utvidga verksamheten till en ”studieverkstad” med ytterligare kompetenser och mottagning varje dag samt med bättre möjligheter för distansstuderande. Individuell handledning erbjuds för de studenter som så önskar avseende käll- och referenshantering.

Höstterminen 2010 gavs Akademisk introduktionskurs, 7,5 högskolepoäng, till universitetets studenter för första gången. I kursen läggs stor vikt vid veten-

skapsteoretiska frågor. Frågeställningar kring etik och plagiat utgör centrala delar i kursen. Kursen kommer framgent att erbjudas till samtliga studerande under första studieåret.

Luleå tekniska universitet har också redovisat åtgärder som riktar sig till undervisande personal, bl.a. att högskolepedagogiska kurser erbjuds för doktorander och annan undervisande personal. I kurserna behandlas ingående hur man bör undervisa och examinera för att försvåra fusk och plagiat. Utöver detta ges en kurs för doktorander i informationskompetens i vilken ingår immaterialrättsliga frågor och olika frågor kring rättighetsintrång.

Blekinge tekniska högskola har anfört att man under 2010 upprättat ett studielabb som stödfunktion till studenter och doktorander med avseende på referenshantering och referenstekniker.

Gymnastik- och idrotthögskolan har utarbetat råd och anvisningar för uppsatsskrivning till studenter och lärare vid högskolan som går igenom vid varje uppsatskurs. De innehåller bl.a. ett avsnitt om plagiat vilket går igenom med studenterna.

Att träna studenter i att förstå och anpassa sig till vetenskaplig sed är, enligt *Högskolan på Gotland*, ett naturligt inslag i högskolans kurser. Högskolan på Gotland anser att de flesta fall av ”fusk” som upptäcks har sin grund huvudsakligen i att enskilda studenter inte har förstått hur man ska citera korrekt. Sådana fall brukar lärare inte lämna till disciplinnämnden utan bara klargöra för studenten. Bedömningen i dylika fall är att det inte funnits uppsåt att fуска, utan att det bara är en fråga om bristande kunskap. Urkunds plagiat-handbok riktar sig till både studenter och lärare och har en ”förebyggande approach”.

Högskolan i Gävle har uppgett att det finns material framtaget vid en akademi för internationella studenter kring plagiat. Det ingår i en kurs om introduktion till högre studier. De har arbetat fram en guide om vad plagiat är och i kursen ingår att göra några uppgifter. Kursen avslutas med att alla studenter får skriva på och lämna in en blankett till kansliet där de försäkrar att de tagit del av informationen och att de inte ska plagiera.

Högskolan i Halmstad har uppgett bl.a. att högskolans centrum för lärande och utbildning, CLU, arbetar bl.a. med lärarnas fortbildning och erbjuder hjälp med att använda plagiatverktyget. Det har inbjudits till workshops om ämnet och hur man förebygger plagiat.

Högskolan Kristianstad har gett flera exempel på sitt arbete med förebyggande utbildningsinsatser. Bibliotekets undervisning och informationssökning om regel tillämpning vid akademiskt skrivande har funnits i flera utbildningar under många år. Inslag kring rättssäker examination och disciplinregler har funnits sedan de högskolepedagogiska kurserna startade vid Högskolan Kristianstad 2006. Dessa har utvecklats och inkluderar bland annat webbaserade diskussioner kring avidentifierade fall och utbildning i hur man använder och genomför analyser i textjämförelsesystem. Disciplinnämndens workshop med personal och skrivningsvakter är ett nytt inslag. Vid denna workshop presente-

ras forskning kring vilseledande och plagiering, nationella och lokala regelverk och disciplinärendets väg från grundad misstanke till nämndbeslut presenteras. Sedan 2001 har fem olika forsknings- och utvecklingsprojekt bedrivits vid högskolan som antingen delvis eller i sin helhet har berört frågor om vilseledande och plagiering. Till Högskolan Kristianstads kvalitetsarbete hör också granskning av utfallet av användning av textjämförelsetjänster.

Flera högskolor, bl.a. *Högskolan Väst* har redovisat utbildningsinsatser för tentamensvakter.

Malmö högskola har uppgett att lärare och annan personal som genomgår den förvaltningsutbildning som ges av högskolans jurist får undervisning i de regler som gäller. Högskolans jurist håller med jämna mellanrum utbildning för studenter om disciplinreglerna.

Mälardalens högskola har uppgett att högskolans enheter för pedagogik och lärande anordnar interna seminarier, utbildningar och projekt i frågor kring i första hand plagiat. Dessa tillfällen har behandlat frågor kring plagiat ur ett pedagogiskt, juridiskt och även tekniskt perspektiv. Lärare har utbildats i hur examinationsuppgifter kan formuleras för att förhindra plagierade svar, i de juridiska aspekterna av plagiering och disciplinärenden samt i hur plagieringsverktyget Urkund fungerar. I arbetet med att utbilda lärare i att använda Urkund har såväl interna som externa personer använts.

Examinationsformer och examinationsuppgifter

Att se över och variera examinationsformerna är något som institutionerna vid *Lunds universitet* arbetar med i syfte att förebygga fusk.

KTH har redovisat följande. Fakultetsnämnden beslutade att under läsåret 2008–2009 påbörja ett projekt rörande kvalitetssäkring av examination i KTH:s utbildningar. Projektet inriktade sig på att ta ett helhetsgrepp på de problem som finns vad avser plagiering. Som ett resultat av detta projekt har KTH bland annat testat och utvärderat olika textmatchningsprogram för upptäckt av plagiering, haft en seminarierie med 20 andra lärosäten samt tillsammans med Jude Carroll, som är internationell expert på plagiering i högre utbildning, tagit fram handboken *Hjälp studenterna att undvika plagiering/Guiding students away from plagiarism*. I handboken, som vänder sig till såväl lärare som studenter, behandlas studenters plagiering, hur man utformar program och kurser som förebygger plagiering, metoder för att skriva examinationsuppgifter vilka inte lockar till kopiering eller plagiering, metoder för att upptäcka misstänkta fall av plagiering samt rutiner och riktlinjer för hur plagieringsärenden hanteras på KTH. Handboken, som finns i både svensk och engelsk version, är tillgänglig för lärare, studenter, andra lärosäten och allmänheten via KTH:s webbplats.

Örebro universitet har nämnt utformning av examinationsmoment som försvårar fusk som en av kända åtgärder vid akademierna vid universitetet för att förebygga fusk.

Mittuniversitetet har i sitt svar nämnt hemuppgifter som ett särskilt problemområde där det alltid kan uppstå frågor om hur man kan säkerställa identiteten på den som utfört arbetet. Enligt universitetet blir frågan särskild tydlig vid distansutbildning. Universitetet har vidare anfört följande. Det finns en pedagogisk tanke bakom valet av examinationsform, varför det intresset måste vägas mot risken för att studenten på ett otillåtet sätt får hjälp. Lärarens förmåga att följa studentens progression och uppmärksamma oväntade avvikelser i progressionen är ett viktigt moment. I viss mån kan tekniska lösningar också bidra men problematiken kommer ändå att finnas även fortsättningsvis. Det är angeläget att lärosätena inte är naiva och bortser från den här problematiken men samtidigt är det viktigt att examinationerna är av hög kvalitet och på bästa sätt mäter det som ska mätas. Det kommer därför inte vara möjligt att alltid ha fullständig kontroll över att studenten inte får hjälp på något sätt. Så har förhållanden alltid varit t.ex. vid uppsatser.

Blekinge tekniska högskola har uppgett att man har tillåtelse från KTH att arbeta om handboken "Hjälp studenterna att undvika plagiering" så att den anpassas för högskolans utbildningsverksamhet. Detta arbete kommer att vara till hjälp främst för lärarna i arbetet med att formulera uppgifter på sådant sätt att man hjälper studenter att undvika att hamna i en plagieringssituation.

Högskolan Dalarna har uppgett att högskolan arbetar kontinuerligt med att förebygga fusk genom att genomföra tentamina i sådana former som minimerar risk för fusk.

Högskolan på Gotland har uppgett att examinatoren eller den kursansvariga läraren ansvarar för att vid kursplaneringen utforma examinationsuppgifter som leder till bästa möjliga måluppfyllelse samt gör det svårt att fuska. Att variera formerna för examination är också viktigt. För de nätbaserade kurser som Högskolan på Gotland ger har under många år utvecklats en examinerande teknik som ofta omfattar löpande examination, vilket ger lärare möjlighet att lära känna studentens eget sätt att uttrycka sig. Här är det också centralt att genom snabb och grundlig feedback på uppgifter förmedla att examination inte bara är en kontrollstation utan ett tillfälle att utvecklas.

Konstnärliga utbildningar

De flesta konstnärliga högskolorna anser att fuskets försvåras genom de examinationsformer som tillämpas inom konstnärliga utbildningar.

Dans-och cirkushögskolan har anfört följande. Studenter inom konstnärliga områden arbetar med att utveckla ett eget konstnärligt uttryckssätt/språk och har inte ett intresse av att bli godkänd på utbildningen genom att plagiera andra. Detta gäller i hög grad för Dans- och cirkushögskolans studenter inom alla utbildningarna. I utbildningen arbetar studenter och lärare nära varandra på ett sätt där lärarna intimt följer studenternas tekniska och konstnärliga utveckling. Stora delar av utbildningen examineras genom praktiska redovisningar där studenterna redovisar tekniska och gestaltande uppgifter inför läraren. I större självständiga projekt kan det finnas en risk att inspirationen av

andras verk kan få för stort inflytande på projektet. Detta försöker högskolan tackla genom att föra kontinuerliga samtal om kreativitet, originalitet och skapande. I teoretiska ämnen har lärarna sällan traditionella salskrivningar utan hemtentamen där lärarna konstruerar frågorna så att det är svårt att fuska. Dans, cirkus och danspedagogik är ännu förhållandevis obeforskade områden så möjligheterna till fusk och plagiat är mindre än på många andra områden. När det gäller trakasserier får nya studenter på högskolan föreläsningar om den lagstiftning som gäller för området samt en genomgång av Dans- och cirkushögskolans handlingsplan vid fall av trakasserier.

Konstfack har uppgett följande. Konstfack examinerar inga kurser genom salstentor, varken i utbildning som leder till konstnärlig examen eller i lärarutbildning, varför fusklappar och otillåtna hjälpmedel inte är ett problem.

Konstfack har inga större problem med fusk då det gäller konstnärliga verk. Vad som kan betraktas som plagiat eller som influenser är ständigt aktuella frågor (varumärkesintrång, upphovsrättsintrång, brott mot mönsterskydd osv.). Konstfacks små studentgrupper ger läraren möjligheter att på ett relativt tidigt stadium upptäcka och diskutera gränsdragningsfrågor i handledningen. Vid examinationen av examensarbeten (ibland även i andra kurser) deltar externa opponenter. Detta förutsätter förstås att handledande lärare och opponenter har en god omvärldskunskap och bevakning inom sitt område. Konstfack har inte haft anledning att tillgripa disciplinära åtgärder gentemot studenter på grund av exempelvis plagiat eller otillåtna samarbeten.

Vid lärarutbildningen har misstanke om fusk rörande studenters deltagande i verksamhetsförlagd utbildning funnits vid något enstaka tillfälle. Varje termin går det berörda lärarlaget igenom varje enskild student i lärarutbildningen, varvid eventuella problem diskuteras.

Vid de årliga introduktionsdagarna för nya studenter presenteras bland annat diskrimineringslagen och Konstfacks plan för likabehandling.

Kungl. Konsthögskolan har anfört följande. Högskolan har konstnärliga utbildningar, som i sin uppläggnings skiljer sig från huvuddelen av de andra akademiska utbildningarna. Den konstnärliga utbildningen är i huvudsak en individuell utbildning med ett nära undervisningsförhållande mellan lärare och student, mellan examinator och student. I vanlig mening är den närmast omöjligt att fusk skulle kunna förekomma eftersom lärare och examinatorer följer studentens arbetsprocess från koncept till genomfört konstverk. I alla steg bygger utbildningen på handledning och att examinatoren kan ta del av verkets progression.

Detta betyder dock inte att fusk inte skulle kunna förekomma, men frågan har inte varit aktuell på Kung. Konsthögskolan. Däremot så kommer det att i framtiden finnas fler teoretiska kurser och skriftliga moment, vilket gör att den underliggande frågan kring fusk kommer att bli mer aktuell. Det kan komma att bli aktuellt att införa system för textkontroll och plagiat och för att förhindra användandet med otillåtna hjälpmedel. Ett viktigt moment är att det i enlighet med högskoleförordningen finns en nyinrättad disciplinnämnd på högskolan.

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm har anfört följande. Högskolan är en konstnärlig högskola med musik och musikpedagogik som huvudområden. De utbildningar som leder till konstnärlig examen har av tradition fokuserat på klingande exempel och där man ansett att de klingande exemplen inte kan framföras på annat sätt än studenten spelar eller sjunger live. Vid sådana examinationer eller processer fram till examination är det svårt att se hur det skulle gå till att fuska. Det pågår dock en ständig diskussion, främst inom institutionen för musik- och medieproduktion, om hur "lätt" det är att använda den digitala tekniken till att plagiera, samtidigt som det då blir "lätt" att upptäcka det. Området tangerar inte sällan till att bli en diskussion om upphovsrätt. De utbildningsprogram som leder till andra examina (lärarexamen, magister och master i musikpedagogik) har också av tradition haft lite av denna inställning. Högskolan har dock arbetat mer och mer med att kontrollera skrivna inlämningsarbetena och diskuterar om att upphandla systemstöd för detta.

Operahögskolan i Stockholm har anfört följande. Kurser och tentamina sker vid Operahögskolan på sådant sätt att fusk sällan är möjligt. Det handlar om färdighetsprov och offentliga redovisningar, där otillåtna hjälpmedel eller andra sätt att fuska inte är aktuellt. Vid de teoretiska moment som förekommer har heller inte situationer uppkommit där det finns skäl att tro att otillåtna metoder används. Operahögskolan har på grund av den obefintliga omfattningen av möjligheter att tillämpa fusk inte vidtagit några åtgärder och heller inte utvecklat arbetet med att motverka detta.

Stockholms dramatiska högskola, som sedan den 1 januari 2011 är en sammanslagning av tidigare Teaterhögskolan och Dramatiska institutet, har uppgett att man har sådana examinationsformer att fusk inte kan förekomma.

Arbetet med att upptäcka disciplinära förseelser

Användning av verktyg för kontroll av plagiat

De flesta lärosätena använder olika webbaserade kontrollsystem. Enligt lärosätena används dessa i allt fler kurser. Allt fler lärosäten skaffar också universitetsövergripande licenser för plagiatverktygen. Verktygen används både som hjälp för att upptäcka plagiat och som förebyggande åtgärd.

Uppsala universitet har uppgett att tjänsten Urkund används vid universitetet för att upptäcka plagiat i samband med uppsatser, pm, laborationsrapporter och andra inlämningsuppgifter. En stor del av anmälningarna om plagiat grundar sig på Urkundsanalyser av inlämningsuppgifter.

Sedan den 1 september 2008 har *Lunds universitet* licens för textmatchningsverktyget Urkund. Universitetet har redovisat hur många studentarbeten som de senaste åren skickats in via Urkund:

2008: 4 125

2009: 14 932

2010: 19 680

Göteborgs universitet har uppgett följande om användningen av Urkund. Användare är undervisande personal. Alla inskickade dokument kontrolleras mot tre källområden: Internet, förlagsmaterial och tidigare inskickade studentarbeten från samtliga anslutna lärosäten. Om ett dokument uppvisar likheter med innehållet i källorna flaggar systemet för ett eventuellt plagiat. Cirka 60 000 dokument kontrollerades via Urkund 2010.

Vid *Stockholms universitet* är det Universitetspedagogiskt centrum (UPC) som anordnar utbildning om hur textmaskinverktyg kan användas för att upptäcka plagiering. För närvarande används Genuine Text men det förekommer att institutioner använder andra program.

KI har sedan några år tillbaka en campuslicens på Urkund. Styrelsen för utbildning vid *KI* har beslutat att alla examensarbeten på grundnivå och avancerad nivå som lämnas in för examination ska gå via Urkund. En handledningsordning för hantering av misstanke om försök till fusk har arbetats fram och beslutats av rektor.

Luleå tekniska universitet har uppgett att plagiatkontrollverktyget Ephorus används för att spåra de försök till vilseledande som utgörs av plagiatsfusk samt i vissa fall otillåtet samarbete. Universitetet har vidare uppgett att de flesta fallen av misstänkt fusk/plagiat upptäcks av lärarna och plagiaten bekräftas via Ephorus eller med hjälp av annat IT-stöd. Inom en del ämnesområden används Ephorus systematisk i samband med alla skriftliga inlämningsuppgifter. En målsättning är att alla självständiga arbeten vid *Luleå tekniska universitet* ska kontrolleras på detta sätt.

På *Karlstads universitet* uppmantras lärare att använda plagieringsverktyg för alla sina skriftliga inlämningsuppgifter och examensarbeten. Plagieringsverktygen är av olika slag. Urkund är det som de flesta utnyttjar men inom distansutbildningen används också de inbyggda verktygen för konferenssystemen, t.ex. It's learning.

Örebro universitet har redovisat användande av Google för att upptäcka plagiat och vid misstanke om fusk.

Enligt *SLU* granskas alla examensarbeten och många andra skriftliga arbeten i Urkund. Det är examinatorn som ansvarar för att studenternas arbeten skickas till Urkund. Även många andra arbeten, t.ex. inlämningsuppgifter i form av pm-skrivning, granskas i Urkund innan de godkänns.

Blekinge tekniska högskola har uppgett följande. Textmatchningsverktyg används av i stort sett alla högskolans lärare. Många lärare använder också verktyget i ett förebyggande syfte och låter studenterna ta del av resultaten för att de ska lära sig referera korrekt och undvika plagiering. Studenter ombeds lämna in sina skriftliga examinationsuppgifter genom lärplattformen *It's learning* som gör det enkelt för lärarna att köra texterna genom textmatchningsverktyget.

Högskolan på Gotland har redovisat följande angående kontroll av examinerande uppgifter. Kursansvarig lärare/examinator avgör om och till vilken typ av examinerande uppgifter Urkund ska användas. Högskolan har dock fattat beslut om att samtliga studentuppsatser, eller motsvarande, på 15 högskolepo-

äng ska köras genom detta system. Det är också kursansvarig lärare/examinator som avgör om misstanke om plagiat föreligger och ansvarar för att anmäla dylika misstankar till disciplinnämnden.

Högskolan i Halmstad har uppgett följande. Högskolan har sedan många år använt olika plagiatverktyg och en stor del av studenternas uppsatser och arbeten körs igenom dessa. Att ett plagiatverktyg finns att tillgå och används flitigt upplever lärosätet som ett positivt förebyggande arbete. Av de anmälningar som kommer in framgår att lärarens kunskap inom området är lika viktig som ett plagiatverktyg när man ska hitta plagierad text. Många lärare använder sig också av sökningar på Google för att kontrollera vissa misstänkta meningar.

Södertörns högskola har uppgett följande. Beträffande att upptäcka plagiat och otyllåtet samarbete är det mest frekventa verktyget Urkund. Vid högskolan diskuteras och förbereds nu tydligare riktlinjer för en systematisk och obligatorisk användning av Urkund inför examination av självständiga arbeten samt ökade utbildningsinsatser för lärare när det gäller användning och tolkning av resultat från Urkund.

Salstentamen

Flera lärosäten har redovisat sina rutiner för att förebygga och upptäcka fusk vid salstentamina.

Uppsala universitet har uppgett att universitetet har regler för genomförandet av skriftliga prov, som bl.a. innehåller instruktioner för institutioner, skrivningsvakter och studenter om vad som gäller vid prov i skrivsalar.

Flera lärosäten har uppgett att man kontinuerligt håller utbildningar för tentamensvakter, som utbildas i bl.a. hur man ska agera samt anmäla när fusk och störande beteende upptäcks.

Enligt *Blekinge tekniska högskola* har man infört noggranna rutiner och processer vid salstentamen. Högskolan införde 2009 numererade anteckningspapper vid skriftliga salstentamen. Tentamensvakterna antecknar vilken nummer-serie som delas ut vid varje tentamen, vilket gör det omöjligt för studenter att ta med sig förberedda anteckningar till tentamenssalen på skolans anteckningspapper och påstå att dessa skrivits under pågående tentamen. Ett register förs så att tentamensadministrationen alltid ska veta vid vilket tentamenstillfälle ett papper med ett nummer delades ut.

Högskolan i Borås har uppgett att man utbildar tentamensvakter genom en "utbildningstrappa", tentamensvaktsblogg och kontinuerliga träffar (referensgrupper och stormöten). Dessutom har tentamensvakterna "lathundar" för sitt arbete så att informationen och reglerna vid varje tentamenssituation blir så heltäckande och lika som möjligt.

Högskolan Dalarna har uppgett att högskolan arbetar med att upptäcka fusk genom att tentamensvakterna regelbundet genomför kontroller av de hjälpmedel som studenterna har med sig vid salstentamen och genom att använda olikfärgade tentamenspapper vid salstentamen.

Högskolan i Gävle har uppgett följande. Några åtgärder som vidtagits under de sista åren är att värdeskåp har köps in. Många studenter har med sig värdesaker såsom mobiltelefon till tentamen. Väska och jacka får inte medtas till tentamensplatsen utan ska förvaras längst bak eller längst fram i salen. För att inte riskera att bli av med mobiltelefonen händer det därför att studenter har telefonen i fickan. Genom att ge studenterna möjligheten att låsa in sin telefon och andra värdesaker är förhoppningen att studenterna ska känna sig säkrare och fuskets minskas. För att upptäcka om det är någon student som ändå har telefonen på så har högskolan införskaffat mobiltelefonavkännare. Det ger utslag om en mobiltelefon används eller slås på. Bara genom att informera om att en sådan används ska flera bli uppmärksamma på att stänga av sin mobiltelefon och lägga in den i ett skåp, för allas trevnad. Det som är viktigast vid salstentamen är ändå högskolans tentamensvärdar. Att ha utbildning för dem och låta dem utbyta erfarenheter är mycket viktigt. Detta gör att medvetenheten ökar och att de arbetar efter samma rutiner.

Högskolan i Skövde har uppgett följande. Vad gäller traditionella salskrivningar är försök till fusk i dag mindre frekventa än tidigare. En kvalitetshöjning har successivt skett vad gäller kraven på skrivvaktspersonalen, t.ex. språkkunskaper och förmågan att ingripa vid misstankar om otillåtna hjälpmedel. Den fysiska miljön i skrivsalarna är i dag också anpassad till verksamheten på ett bättre sätt än tidigare.

Även *Södertörns högskola* har nämnt att merparten av lokalerna som används för salskrivningar är anpassade för verksamheten. Högskolan har vidare uppgett följande. För att förebygga och förhindra förseelser i skrivsal som kan leda till disciplinära åtgärder har tentamenssamordningen vid Södertörns högskola genomfört en omfattande kvalitetssäkring. Tidigare fick studenterna ta del av reglerna för salskrivningar först inne i skrivsalen. Sedan höstterminen 2007 finns "Ordningsregler för examination i skrivsal" i tryckt format på svenska, engelska och lättläst svenska. Ordningsreglerna finns också på högskolans webbplats. Den inlästa versionen finns dessutom på CD. När de nya ordningsreglerna infördes upphörde möjligheten för studenter att komma sent till salskrivningar. En genomgång av disciplinärenden hade visat att många studenter som blev anmälda till disciplinnämnden hade kommit sent till skrivningen och de uppgav under utredningen att de hade missat den inledande informationen. I stället för att studenter kan komma in i skrivsalarna 30 minuter efter skrivstart öppnas numera en incheckning till salskrivningarna 30 minuter före skrivstart. Ändringen har framför allt gett studenterna arbetsro under hela skrivtiden, men även större möjligheter för skrivvärdarnas förebyggande arbete. Antalet disciplinämningar från skrivsal avseende otillåtet hjälpmedel och otillåtet samarbete har minskat.

I samband med att de nya ordningsreglerna infördes ändrades benämningen på de som arbetar i skrivsalen från skrivvakt till skrivvärd. Bytet till benämningen skrivvärd har inneburit att studenterna lättare tar kontakt med personalen i skrivsalen och de i sin tur har fått en delvis annan syn på upp-

draget. Att vara skrivvärd innebär i dag framför allt att arbeta förebyggande. Skrivvärdarna är timarvoderade och samtliga går igenom en utbildningstrappa som ger dem kunskap om regler, rutiner, säkerhet, bemötande med mera.

Anmälningar och utredningar i disciplinnämnden

En bra utredning i disciplinnämnden nämns också som en effektiv åtgärd för att förebygga och upptäcka fusk.

Högskolan på Gotland har uppgett att det är kursansvarig lärare/examinator som avgör om misstanke om plagiat föreligger och ansvarar för att anmäla dylika misstankar till disciplinnämnden.

Enligt *Mälardalens högskola* kan ett aktivt arbete av lärare och andra anställda genom att studenter anmäls till disciplinnämnden antas ha också en preventiv effekt i motverkandet av fusk.

Södertörns högskola har uppgett följande. Det systematiska och noggranna utredningsarbete som görs efter anmälan om misstänkt plagiat, otillåtet samarbete eller annat disciplinärende är ett exempel på förebyggande arbete. Här hörs såväl anmälaren som den berörda studenten samt, i förekommande fall, vittnen till den aktuella händelsen. Utredarna ska i varje enskilt ärende noga överväga om det finns möjligheter att förebygga liknande händelser genom att komplettera det regelverk som finns rörande examination i olika former.

Högskoleverkets reflektioner

Av högskolornas redovisningar framgår att samtliga högskolor vidtar en stor mängd adekvata förebyggande insatser för att stävja fusk och att högskolornas arbete har i stort sett samma inriktning. I sin förfrågan till lärosätena har Högskoleverket skilt på förebyggande insatser och insatser för att upptäcka förseelser som kan leda till disciplinära åtgärder. Av svaren framgår att även verktygen som är tänkta för att upptäcka fusk och plagiat används framför allt i förebyggande syfte. Högskoleverket delar högskolornas uppfattning att förebyggande arbete är mycket viktigt och anser att det är bra att lärosätena lägger tyngdpunkten i sina åtgärder på detta arbete.

Så gott som alla högskolor har nämnt information, utbildning, arbete med examination, användning av plagiatverktyg och arbetet i disciplinnämnden som förebyggande åtgärder. Av redovisningen framgår att samtliga de beskrivna åtgärderna ökar i omfattning och intensitet, t.ex. att flera högskolor skaffat sig verktyg för kontroll av plagiat och att verktygen används i allt större omfattning. Till exempel har KTH uppgett att man testat och utvärderat olika textmatchningsprogram för upptäckt av plagiering. KTH:s handbok om hur man kan hjälpa studenter att undvika plagiering används även av andra lärosäten, till exempel har Blekinge tekniska högskola skaffat sig rättigheten från KTH att arbeta om handboken och anpassa den för högskolans egen utbildningsverksamhet. Högskoleverket anser att det är ett bra exempel på hur lärosätena kan inspireras av varandra. Den sortens samarbete mellan

lärosäten kan, enligt Högskoleverkets uppfattning, bidra till förebyggande av fusk. Samma effekt kan även den här redovisningen av samtliga lärosätens åtgärder för att förebygga fusk få.

De viktigaste åtgärderna för att minska förekomsten av fusk

Enligt de flesta lärosätena är det förebyggande arbetet den allra viktigaste delen i arbetet med att stävja fusk. Lärosätena anser dock att ett flertal åtgärder måste kombineras för att åstadkomma en minskning av fusk. *KTH* har t.ex. uppgett att det är viktigt att ha ett helhetsgrepp för att minska förekomsten av förseelser som kan leda till disciplinära åtgärder. Detta har *KTH* tagit fasta på vad avser frågor om plagiering där policydokument (som betonar utbildning, information och förebyggande verksamhet framför sanktioner), föreskrifterna, handboken och användningen av textmatchningsprogram tillsammans sprider en medvetenhet och diskussion hos såväl lärare som studenter. Att lyfta fram någon specifik åtgärd är därför svårt.

Även de andra lärosätena har valt att ange flera åtgärder som tillsammans kan bidra till minskning av fusk. I stort sett samtliga lärosäten har understrukt betydelsen av ett pedagogiskt arbete som lär studenterna hur man hanterar källmaterial, hänvisningar och citat. Samtliga lärosäten har också lyft betydelsen av tydlig information om gällande regler och tydliga instruktioner inför examen, användning av textmatchningssystem för att upptäcka plagiat och anmälningar till disciplinnämnden. I det följande ges exempel på hur lärosätena har beskrivit användningen och de förväntade resultaten av ”de viktigaste åtgärderna”.

Det pedagogiska arbetet

Uppsala universitet har exempelvis uppgett följande. En enstaka förändring lär inte lösa problemet med ökande plagiat. Förmodligen måste man väva ihop en rad åtgärder som tillsammans minskar utrymmet för att plagiera. Det handlar i regel om åtgärder som i förlängningen kanske till och med ytterligare förbättrar den akademiska utbildningen. De studenter som utexamineras är då i ännu högre grad duktiga och säkra skribenter av vetenskaplig text och dessutom har man i undervisningen arbetat på ett sätt som minskar risken för fusk i form av plagiat.

Enligt *Lunds universitet* utgör systematisk uppföljning av progression vad gäller krav på självständighet inom sammanhållna program en av de viktigaste åtgärder för att minska fusk.

Göteborgs universitet menar att det avgörande i arbetet med att förebygga fusk är att studenterna så tidigt som möjligt i sin utbildning ges kunskaper, förståelse och färdigheter när det gäller källhänvisning, referensgivning, citeringsmetodik etc. Dessa kunskaper bör sedan successivt fördjupas under utbildningens gång. Universitetet avser att verka för att frågor kring förebyg-

gande av fusk/plagiering fortsättningsvis ska utgöra ett obligatoriskt inslag i ledarutbildningar.

Även *Stockholms universitet* anser att en av de viktigaste åtgärderna för att minska fusk är att studenter får lära sig akademiskt skrivande.

Linköpings universitet har lyft introduktionskurs till akademiska studier för samtliga masterprogram där frågan om fusk och plagiat tas upp som en viktig förebyggande åtgärd.

Bland de viktigaste åtgärderna för att minska förekomsten av disciplinära förseelser har *KI* lyft bl.a. att lärarna betonar vikten av det "akademiska samtalet" för att öka studenternas reella kunskaper vad gäller vetenskapligt skrivande. *KI* har också angett som viktigt att kursansvarig utgår från och relaterar innehållet i kursen till de yrken som utbildningen leder till.

Luleå tekniska universitet har svarat följande. Frågan om hur plagiatfusket ska minskas är i huvudsak ett pedagogiskt problem och inte ett fenomen som ska eller kan förebyggas med hjälp av någon form av utbyggt bestraffningssystem. Högskolepedagogisk utbildning av undervisande personal är i ljuset av detta den viktigaste åtgärden. Sådan utbildning leder med automatik till utveckling av examinationsformer som är ägnade att i sig motverka fusk. Fortlöpande stöd till studenterna och utveckling av studenternas generella färdigheter i vetenskapligt skrivande samt särskilt beaktande av studenter med olika förkunskapsbakgrund samt studenter från andra länder och kulturer är också av vikt i detta sammanhang.

Mittuniversitetet har bedömt det som särskilt viktigt med information om akademiskt skrivande tidigt i progressionen och anført följande. När studenterna väl har förstått innebörden av akademiskt skrivande blir de allra flesta snabbt lojala med det arbetssättet. Studenterna blir då ambassadörer för ett korrekt akademiskt arbetssätt och man ser ofta att studenter blir djupt upprörda när någon kamrat fuskar. Detta förhållande är ett viktigt led i arbetet mot fusk.

Högskolan på Gotland har bland de viktigaste åtgärderna räknat upp att träna studenterna i att förstå och anpassa sig till vetenskaplig sed.

Enligt *Högskolan i Halmstad* är det viktigaste att lärarna kan ge tydlig och konkret information till studenterna om hur de ska referera i sina arbeten.

Högskolan Kristianstad har lyft behovet av utbildningsinsatser. Enligt högskolan finns det starka indikationer på att studenter som väljer att vilseleda har brister i sin utbildning och bristande förståelse för meningen med akademisk utbildning och de regelsystem som gäller. När det gäller plagiering finns det tydliga indikationer på samband mellan hur väl studenter behärskar ämnesinnehållet, hur skickliga skribenter de är och hur väl de behärskar det språk de ska skriva på. Det är därför viktigt att utbilda studenter så att de behärskar olika akademiska skrivgenrer. Högskolan vill också framhålla behovet av att studenter socialiseras in i den akademiska miljön. Det räcker inte att informera studenter om vilka regler som gäller. Studenterna måste få möta regelsystemet i tillämpning och träna sig att se var t.ex. gränsen för otillåtet samarbete

går och eller när det är lämpligt att sätta ut en referens. Vidare vill högskolan framhålla behovet av kompetensutveckling för lärare, disciplinnämndledamöter och skrivvakter.

Konstfack har uppgett följande. En nära kontakt med studenter i undervisningssituationen, kunskap om upphovsrätt m.m. och en levande diskussion kring dessa frågor är bästa sättet att förebygga fusk. Lärare ska ha tid att ha en god omvärldsbevakning av sitt område.

Mälardalens högskola anser att den viktigaste åtgärden är informations-insatserna riktade till lärarna som lett till ökad kunskap bland lärare om plagiat och fusk, disciplinärenden m.m. Då lärare fått ökade kunskaper i frågor kring framför allt plagiering har de kunnat förebygga förekomsten av plagiat genom bättre examinationsuppgifter, tydligare instruktioner och förbättrad undervisning avseende källhantering.

Södertörns högskola har uppgett att den väsentligaste åtgärden för att minska antalet disciplinärenden är en fortlöpande kollegial pedagogisk diskussion om undervisnings- och examinationsformer som leder till ökad medvetenhet om problematiken och ett erfarenhetsutbyte som kan ge positiva effekter för de lärare som i grund och botten har den bästa förmågan att utveckla verksamheten i positiv riktning.

Val av examinationsformer och examinationsuppgifter

Enligt *Umeå universitet* är det viktigt att lärare och examinatorer ser över valet av examinationsform för att exempelvis undvika otillåtet samarbete vid s.k. hemtentamen.

Bland av de viktigaste åtgärderna för att minska förekomsten av disciplinära förseelser vid uppsatsskrivning har *KI* lyft bl.a. att handledaren har möjlighet att följa studentens skrivprocess genom att löpande läsa manus och diskutera innehållet innan hela arbetet lämnas in. *KI* har också uppgett att kursansvarig bör undvika att ge examinationsuppgifter där svaren med lätthet kan hämtas från internet eller kurskamrater.

Högskolan på Gotland har bland de viktigaste åtgärderna räknat upp följande:

- Att utforma examinationsuppgifter som gör det svårt att fuska.
- Att variera formerna för examination.
- Att använda löpande examination.
- Att genom snabb och grundlig feedback på uppgifter förmedla att examination inte bara är en kontrollstation utan ett tillfälle att utvecklas.

Högskolan i Halmstad har uppgett följande. Att läraren har bra kontakt med studenterna under arbetets gång motverkar förekomsten av fusk, liksom inte minst hur uppgifterna är upplagda. Att frågorna är formulerade så att svaret förutsätter egen analys försvårar också för studenterna att hitta ett färdigt svar i någon redan skriven text.

Enligt *Högskolan i Kristianstad* behöver lärare kompetensutveckling när det gäller utformning av bedömningssystem. Särskilt viktigt är att det finns ett tydligt samband mellan utbildning och examination så att examinationsformerna möjliggör en bedömning om utbildningsmålen har uppnåtts. Personalen bör utbildas så att den kan avgöra t.ex. när en textjämförelse bör användas för att stödja studenters skrivutveckling och när en textjämförelse ska användas för att upptäcka studenters försök till vilseledande genom plagiering. Högskolan vill också framhålla behovet av väl utvecklade rutiner för bedömning och examination.

Högskolan i Borås framhåller att en sammanhållen tentamenshantering med väl utbildade tentamensvakter och övrig personal borgar för en rättssäker hantering i tentamenssituationen.

Enligt *Högskolan i Gävle* är det viktigt med diskussioner om hur examinationsformer och uppgifter till studenter kan utformas för att minska möjligheter att fusk.

Konstfack har uppgett följande. Det ska vara mer angeläget för studenten att driva en självständig konstnärlig process än att få godkänt på en kurs för ett plagiat av andras konstnärliga verk. Undervisnings- och examinationsformer som stödjer och synliggör studentens utvecklingsprocess, inte bara det färdiga resultatet, minskar frestelsen att ta en genväg till resultatet. Av andra skäl än fusk har flera av Konstfacks utbildningar i sina kursplaner formulerat lärandemål m.m. som stärker den bedömning som görs under kursens gång. Det gör det svårare för studenten att lägga fram ett för läraren helt okänt slutligt verk för examination.

Information om gällande regler och tydliga instruktioner inför tentamen

Lunds universitet har räknat upp bl.a. följande åtgärder som de viktigaste för att minska fusk:

- Tydlig information och konkretiserande exempel som integrerad del av utbildningen vid universitetet.
- Universitetsgemensamma riktlinjer för plagiat med uppföljande utbildningsinsatser.

Göteborgs universitet har uppgett att lärare och studievägledare måste som en del i sitt arbete ge information eller hänvisa studenterna till var information om plagiering kan hämtas. Studenterna måste också uppmärksammas på det regelverk som gäller och på konsekvenserna vid förekomst av fusk/plagiering.

Enligt *Stockholms universitet* är det viktigaste att informationen om de examinationsregler som gäller för varje kurs ska vara tydlig och nå studenterna i god tid innan examinationen. Information till studenter och anställda om regelverket kring trakasserier är viktig.

Enligt *Umeå universitet* är det viktigt att lärare och skrivningsbevakning informeras om hur fall avseende misstänkt fusk ska hanteras.

Linköpings universitet har lyft följande informationsinsatser som viktiga förebyggande åtgärder:

- Introduktionskurs till akademiska studier för samtliga masterprogram där frågan om fusk och plagiat tas upp.
- Bra information till de anställda på universitetets webbplats med flera exempel på hur man som enskild lärare kan arbeta förebyggande.
- Bra information på webbplatsen till såväl anställda som studenter med avpersonifierade fall tillgängliga för att visa vad som kan räknas som ett disciplinärende.

Enligt *KI* är det viktigt att det finns tydlig information om i hur stor utsträckning samarbete är tillåtet vid hemtentamen och om en examination ska ske individuellt. KI anser också att det är viktigt att alla instruktioner inför en examinationsuppgift ges skriftligt. Som en viktig åtgärd har KI lyft också att utöka informationen om disciplinära åtgärder och deras verkan för den enskilda studenten.

Enligt *Karlstads universitet* är det helt avgörande för studenterna att ha fått tydliga instruktioner om tillåtna hjälpmedel.

Linnéuniversitetet har lyft fram följande åtgärder:

- Ge studenterna vägledning och tydliga instruktioner om regelverket och vad som gäller för varje enskilt examinationstillfälle.
- Informera studenterna om det viktiga i att informera sig om vad som gäller och upplysa om de konsekvenser som det innebär att medvetet frångå gällande regler.

Mittuniversitetet har uppgett följande. Inom det förebyggande arbetet måste betydelsen av tydliga instruktioner betonas. Det får inte finnas en gråzon där det är oklart vad som är tillåtet och otillåtet. Sådana gråzoner medför att studenter utan uppsåt emellanåt ställs inför disciplinnämnden och att studenter som mycket väl är medvetna om att de gör något otillåtet frikänns i nämnden. Förfaranden i disciplinnämnden är normalt mycket ansträngande för studenter, och emellanåt drar processerna dessutom ut på tiden. Det är därför angeläget att undvika anmälningar som tillkommit till följd av oklara regelverk. Visserligen visar det faktum att nämnden friar studenterna i sådana fall att rättssäkerhetskravet är tillgodosett, men studenten har likväl tvingats utstå en jobbig process och det ska alltid undvikas om så är möjligt.

Enligt *SLU* är det självklart att det är otroligt viktigt att lärarna informerar studenterna om vad som gäller, att fusk inte tolereras och vad som räknas som fusk eller plagiat. Att öka studenternas medvetande om att misstänkt fusk anmäls till universitetets disciplinnämnd är också en viktig insats.

Blekinge tekniska högskola tror att informationen kring disciplinärenden till studenterna och lärarna är en avgörande faktor för att minska antalet disciplinärenden rörande fusk.

Försvarshögskolan har uppgett att den viktigaste åtgärden är att informera studenterna om gällande regler och innehållet i högskolans riktlinjer för att motverka fusk.

Högskolan i Borås har understrukit vikten av att synliggöra de regler som finns inom det studenträttsliga området och vilka konsekvenserna är av att reglerna inte följs.

Högskolan Dalarna har uppgett följande. Vad gäller fusklappar vid salstentamen är tydlig information om de regler som gäller vid salstentamen och vad det innebär att bryta mot dessa regler av största betydelse.

Högskolan på Gotland har nämnt information om gällande regelverk avseende plagiat som en av viktigaste åtgärderna för att stävja fusk.

Enligt *Högskolan i Gävle* är det viktigt med instruktioner till studenter och lärare om vad som händer vid en anmälan till disciplinnämnden och vid en avstängning.

Högskolan i Skövde har uppgett att information om Urkund till studenter och lärare bidrar till att lyfta fram frågeställningar kring plagiering och till att tydliggöra lärosätets inställning till plagiering och närliggande frågeställningar.

Absolut viktigast är, enligt *Högskolan Väst*, tidig och tydlig information till studenterna, liksom att lärarna inför varje tentamen tydligt informerar om villkoren för lösandet av tentamensuppgifterna.

Användning av plagiatverktyg

Linköpings universitet har lyft anslutning till Urkund som en av de viktigaste åtgärderna för att förebygga fusk.

Mittuniversitetet har anfört att beträffande konkreta åtgärder för att upptäcka och beivra fusk bör Urkund framhållas.

Enligt *GIH* är den viktigaste åtgärden att alla skriftliga examinationsuppgifter skickas till Urkund.

Enligt *Högskolan i Halmstad* bidrar ett frekvent och öppet användande av ett plagiatverktyg till att minska antalet plagiat, i vart fall de mer planerade försöken.

En viktig åtgärd enligt *Försvarshögskolan* är att systematiskt köra uppsatser och längre skrivuppgifter genom Urkund.

Att använda textjämförelsesystem gör, enligt *Högskolan i Borås*, studenterna extra vaksamma på sina texter innan dessa lämnas in för examination.

Högskolan i Skövde har anfört följande. Högskolan använder sedan 2005 antiplagieringsverktyget Urkund. Antalet dokument som analyseras ökar kontinuerligt och uppgick under 2010 till cirka 10 400 stycken. Högskolans bedömning är att detta verktyg ger starka preventiva effekter och är ett led i

kvalitetssäkringen av utbildningen. Betygsättning och bedömning av studenter sker i högre grad utifrån samma förutsättningar tack vare detta verktyg.

Enligt *Mälardalens högskola* är användningen av Urkund ett effektivt och viktigt redskap i arbetet att minska förekomsten av fuskärenden.

Anmälningar till disciplinnämnden

Stockholms universitet har framhållit att det är viktigt att gällande regler följs. Detta kan leda till och har lett till att antalet ärenden i disciplinnämnden har ökat men i längden kan dessa regelbundna kontroller få en avskräckande effekt.

Enligt *Karlstads universitet* är det viktigt att man uppmärksammar både lärare och studenter om företeelsen. Lärare drar sig ofta för att anmäla sina studenter vid misstanke om fusk. De känner sig besvikna över studenter som de litat på. Samtidigt är det viktigt att studenterna blir varse konsekvenserna av medvetet fusk.

Linköpings universitet har framhållit kontakter mellan disciplinnämnden och de olika fakulteterna vid universitetet som en viktig förebyggande åtgärd. *Malmö högskola* har uppgett följande. I och med att högskolan under 2009 började använda Urkund mer allmänt skedde en stor ökning av antalet anmälningar om fusk till rektor. Från att ha legat på omkring 40 anmälda ärenden per år tidigare sköt anmälningarna i topp 2009 med omkring 70 ärenden för att under 2010 plana ut igen. Detta tyder på att studenterna blev mer medvetna om risken för att bli upptäckta. Eftersom de flesta studenter numera är medvetna om att Urkund rutinmässigt används har detta naturligtvis en återhållande effekt på studenternas agerande i dessa frågor.

Högskoleverkets reflektioner

Högskoleverket delar lärosätenas uppfattning att flera åtgärder måste kombineras för att stävja fusk. Av redovisningarna har framgått att det pedagogiska arbetet anses som den viktigaste åtgärden. Så gott som alla högskolorna har nämnt utbildning i hur man ska skriva vetenskapliga texter och hur man ska hantera referenser och källhänvisningar på ett korrekt sätt som de allra viktigaste åtgärderna. Utformningen av examinationsformer och examinationsuppgifter samt tydliga instruktioner inför tentamen spelar också enligt lärosätena en avgörande roll för att minska fusk. Användning av plagiatverktyg och anmälningar till disciplinnämnder har också hög prioritet i högskolornas svar. KTH och Luleå tekniska universitet har t.ex. betonat utbildning, information och förebyggande verksamhet framför sanktioner. Högskoleverket kan konstatera att lärosätenas uppfattningar om vad som är de viktigaste åtgärderna inte skiljer sig åt i någon större grad.

Av svaret från Karlstads universitet framgår dock att det förekommer att lärare drar sig för att anmäla sina studenter vid misstanke om fusk. Högsko-

leverket delar universitetets uppfattning att det är viktigt att man uppmärksammar lärare och studenter på möjliga konsekvenser av fusk. Verket anser att underlåtenhet att anmäla ökar mörkertalet och äventyrar principen att lika fall ska behandlas lika. Studenter på utbildningar där man inte gör anmälan vid grundad misstanke om fusk blir inte medvetna om konsekvenserna av sitt handlande. I förlängningen hindrar ett sådant beteende en effektiv bekämpning av fusk. Av svaren har framgått att högskolorna har uppmärksammat detta problem och utbildar sina lärare i gällande regler. Höskoleverket anser att lärosätena vidtar adekvata insatser i den typen av situationer.

Behöver reglerna i högskoleförordningen om disciplinära åtgärder ändras?

Av de 34 tillfrågade lärosätena har 11 lärosäten olika synpunkter på eventuella ändringar, kompletteringar och tolkningar av bestämmelserna om disciplinära åtgärder i 10 kap. högskoleförordningen. Vissa av dessa lärosäten har synpunkter även på andra förordningsbestämmelser som på olika sätt anknyter till disciplinära åtgärder mot studenter. De övriga 23 lärosätena anser inte att reglerna i högskoleförordningen om disciplinära åtgärder behöver ändras.

Lärosätenas synpunkter

Definition av student

Lunds universitet har anfört följande. Definitionen av begreppet student i 1 kap. 4 § högskoleförordningen bör enligt universitetets uppfattning ses över. Hur länge ska en person som är antagen till högskoleutbildning anses bedriva studier? Måste en person som är antagen till högskoleutbildning bedriva studier inte bara vid tidpunkten för själva förseelsen utan även vid bestraffningstidpunkten för att disciplinär åtgärd ska få vidtas mot personen i fråga? Vidare anser universitetet att det bör göras ett tillägg i högskoleförordningen så att det tydligt framgår att inresande utbytesstudenter ska anses utgöra studenter i högskoleförordningens mening och därmed ha samma skyldigheter och rättigheter som ”vanliga” studenter vid lärosätet.

Högskolan Kristianstad anser att begreppet student så som det definieras i högskoleförordningen begränsar högskolans möjligheter att ingripa mot de som till exempel befinner sig i uppdragsutbildning. Högskolan Kristianstad anser att det finns skäl att överväga om studentbegreppet bör inkludera alla som studerar vid universitet och högskola så att alla kan hanteras likvärdigt.

Handläggning av disciplinärenden

Lunds universitet anser att det bör göras en allmän översyn av reglerna för hur disciplinärenden ska handläggas av lärosätet. Som Lunds universitet uppfattar bestämmelsen i 10 kap. 9 § högskoleförordningen är det anmälaren som tar ställning till om en misstanke är grundad och rektorn kan inte lämna ett ärende utan vidare åtgärd utan att först ha gett den anmälda studenten tillfälle att yttra sig över anmälningen. Enligt universitetets uppfattning bör det övervägas att öppna för en möjlighet för rektorn att lämna ett ärende utan vidare åtgärd utan att först ha kommunicerat anmälningen med studenten.

Högskolan Kristianstad har uppgett följande. I 10 kap. 9 § anges att ”grundad misstanke om en sådan förseelse som anges i 1 § skall skyndsamt anmälas till rektor”. Professorn i straffrätt Nils Jareborg har gjort tolkningen att grundad

misstanke kan vara ett lågt ställt krav men att ”någon form av objektiv grund skall finnas”. Högskolan Kristianstad menar att examination och bedömning inom akademisk utbildning så som det regleras i förordningen i första hand är examinatorns angelägenhet. Utformning av bedömning och examination genomförs av lärarprofessionen. Det är också den som har utformat examinationen som är bäst skickad att avgöra om det finns misstanke om att en överträdelse har skett. Avgörandet bör ske på professionella och vetenskapliga grunder. Jareborgs yttrande innebär att det finns skäl att överväga om 9 § bör skrivas så att det tydligare framgår vilka överväganden som krävs när det gäller rättssäker examination och vilka skyldigheter som finns i samband med anmälan av studenter.

Mälardalens högskola har svarat följande. 10 kap. 1 § högskoleförordningen tar i första hand sikte på ”otillåtna hjälpmedel” vilket i dag knappt förekommer i disciplinärendena vilket ger intrycket av att stadgandet till viss del är förlegat. Högskolan anser vidare att det borde framgå uttryckligen att det finns möjlighet för rektor att delegera uppgifterna enligt 10 kap. 9 § högskoleförordningen. Det förekommer ärenden som av uppenbara skäl kan avslutas under utredningen och det medför en ineffektiv ärendehandläggning om sådana beslut alltid ska fattas av rektorn.

Förenklad delgivning av student

Malmö högskola ser inga nämnvärda behov av ändring av reglerna. Ett praktiskt problem som dock inträffar regelbundet är att studenten inte går att delge. Detta innebär att ärendena ibland drar ut på tiden orimligt långt. Enligt högskolans förslag bör man utreda införandet av s.k. förenklad delgivning i denna typ av ärenden.

Ökade möjligheter att välja disciplinär påföljd och beviskraven

Umeå universitet har uppgett att det i vissa situationer har ifrågasatts om avstängning respektive varning är de enda tänkbara disciplinära åtgärderna. Finns det andra system som skulle kunna fungera? Universitetet anser att det skulle vara intressant med en internationell jämförelse för att utröna hur utländska lärosäten hanterar problematiken med fusk, beviskrav samt valet av disciplinära åtgärder.

Blekinge tekniska högskola har uppgett att en tydlig generell påföljdsskala vore önskvärd och om denna innehöll något längre avstängningstider borde det medföra att förekomsten av fusk minskar.

Högskolan Kristianstad har uppgett följande. Åtgärder vid disciplinär överträdelse regleras i 10 kap. 2 § högskoleförordningen till varning eller avstängning i högst 6 månader. Förordningen medger möjlighet att dela upp en avstängning liksom till att begränsa en avstängning till vissa lokaler. I olika förarbeten till förordningen har det betonats att avstängning ska ses som ett allvarligt ingrepp och det har betonats att medlet ska användas så att det inte får oönskade effekter. Trots detta visar Högskoleverkets statistik att det är

den vanligaste påföljden. I tidigare remisser har det framförts att det finns ett behov av mer differentierade åtgärder. När det gäller vilseledande kan det också uppmärksammas att utbildningsväsendet i flera andra länder utnyttjar möjligheter till underkännande som en åtgärd. Högskolan Kristianstad anser att förordningens nuvarande skrivning om åtgärder endast ger möjligheter till differentiering inom ramen för vald avstängningstid. Det finns skäl att överväga om högskolornas möjligheter att välja en åtgärd som är lämplig utifrån studentens förseelse bör ökas.

Högskolan Väst har uppgett att reglerna i 10 kap. högskoleförordningen fungerar någorlunda rimligt under givna förutsättningar. Dock kan man anta ett visst mått av osäkerhet i utdömandet av påföljd beroende på praxis för respektive disciplinnämnd, även om Högskoleverkets tidigare sammanställningar gav möjlighet till viss samsyn. Man kan också konstatera att likvärdiga tidsbegränsade påföljder slår väldigt olika beroende på studentens specifika studiesituation, t.ex. med avseende på studentens beroende av CSN eller studieplaneringen under avstängningstiden, t.ex. beroende av antalet föreläsningar eller tentor inplanerade under tiden.

Tolkning av bestämmelserna

Stockholms universitet skulle vilja ha ett klargörande om bestämmelsen i 10 kap. 2 § andra stycket innebär att en avstängning endast avser den utbildning inom vilken studenten har fuskat eller om det med ”utbildningen vid högskolan” menas all utbildning som ges av högskolan. Vissa studenter kan ju t.ex. läsa två utbildningar eller kurser parallellt. Universitetet har utgått från att studenter blir avstängda från samtliga studier vid Stockholms universitet. Om inte detta stämmer blir det problematiskt att verkställa avstängningen för studenter som läser flera kurser samtidigt då studenten t.ex. inte får låna böcker från biblioteket under avstängningen. Samtidigt blir avstängningen meningslös om studenten kan läsa en annan kurs vid universitetet under tiden för avstängningen.

I 10 § 2 st. förordningen (2010:543) om anmälningsavgift och studieavgift vid universitet och högskolor finns samma formulering som i högskoleförordningen om innebörden av en avstängning för studenter som inte betalar studieavgift efter påminnelse. Om man i dessa fall tolkar bestämmelsen precis som universitetet gör, dvs. att en student blir avstängd från all utbildning vid högskolan, innebär detta att en student som inför nästa termin inte betalar för sin fortsatta utbildning inte kan skriva en omtentamen från förra terminen trots att man har betalat för den tidigare kursen. Samma sak om en student läser två utbildningar men endast har råd att betala för den ena. I dessa fall blir det orimligt att studenter skulle bli avstängda från all utbildning som ges av högskolan och inte endast från den utbildning man inte har betalat för.

Högskolan Kristianstad har påpekat att Högskoleverkets rapporter om disciplinära förseelser visar att den förseelse som disciplinnämnderna i praktiken har kommit att hantera är den som regleras i 10 kap. 1 § i högskoleförordningen

dvs. fusk. Högskolan Kristianstad anser att regelsystemet är oklart när det gäller övriga moment. Högskolan menar vidare att formuleringen ”eller när en studieprestation annars skall bedömas” kan tolkas så att den i princip inkluderar all lärarverksamhet kring studenters prestationer. Den skapar därmed svårigheter för personal att avgöra vad som gäller i olika bedömningsgenrer. När är till exempel ett utkast ett exempel på en situation där vilseledande kan förekomma? I vilka fall av bedömning är resonemang om vilseledande tillämpliga?

Högskolan i Borås har anfört att det vore önskvärt att det togs fram övergripande kommentarer rörande tolkning av reglerna i 10 kap. högskoleförordningen. För närvarande är det Jareborgs och Vogels skrifter som huvudsakligen finns. Det är viktigt att högskolesektorn strävar efter att nå mer enhetlighet vad gäller bedömning av likartade ärenden.

Högskolan Dalarna anser att ett utfärdande av allmänna råd vore önskvärt för en mer enhetlig hantering av ärenden av detta slag.

Samarbete mellan lärosäten

Ett annat problem som *Stockholms universitet* stött på är när två lärosäten samarbetar på ett sätt så att t.ex. två studenter har gemensamma lektioner vid ett och samma lärosäte, får samma examination och samma lärare men är registrerade på kursen vid två olika lärosäten. När misstanke om fusk uppstår blir det två olika högskolor som ska utreda förseelsen. Om högskolorna har olika praxis kan påföljderna bli olika för studenterna. Dessutom kan en student som blir avstängd från kursen vid ena högskolan i praktiken läsa kursen genom att registrera sig vid den andra högskolan. Universitetet har även uppgett sig ha erfarenhet av hur effekten blir då en student har stängts av på grund av sexuella trakasserier, men kunde söka till utbildning vid ett annat lärosäte, som universitetet samarbetar och delar lokaler med. På det viset kunde studenten vara kvar i samma eller intilliggande lokaler och följa utbildning. Universitetets disciplinåtgärd blev mer eller mindre verkningslös.

Kränkande särbehandling

Stockholms universitet anser att det skulle vara önskvärt att universitet och högskolor har möjlighet att vidta disciplinära åtgärder då en student utsätter en annan student eller anställd vid lärosätet för kränkande särbehandling enligt arbetsmiljölagstiftningen. När universitetet utreder ärenden enligt 2 kap. 7 § diskrimineringslagen blir slutsatsen inte sällan att handlingarna inte omfattas av diskrimineringslagstiftningen, utan att de i stället omfattas av arbetsmiljölagstiftningen och utgör kränkande särbehandling. Vad kränkande särbehandling är och kan leda till, för såväl individ som grupp, beskriver Arbetsmiljöverket (Arbetskyddsstyrelsen) i AFS 1993:17. I nuläget finns det inget annat sätt att hantera förekomsten än att ha ett samtal med den student som utsätter en annan för kränkande särbehandling. En åtgärd som sällan har annat än liten eller ingen positiv effekt på den kränkande studentens beteende.

Övriga synpunkter

KTH anser inte att reglerna behöver ändras men har uppgett följande. Något som har diskuterats på senare tid är svårigheterna med de fall då studenter bryter mot gällande ordningsföreskrifter, men detta kan varken betraktas som försök till vilseledande eller störande i enlighet med 10 kap. 1 § högskoleförordningen.

Luleå tekniska universitet anser inte att eventuella förändringar i högskoleförordningen kan åstadkomma några avgörande förändringar i studenternas beteende. I detta sammanhang noterar universitetet att antalet fuskärenden i disciplinnämnderna i såväl ett universitets- som i ett riksperspektiv är försvinnande litet i förhållande till antalet verksamma studenter och antalet genomförda examinationer under ett läsår. Låt vara att mörkertalet inte ska underskattas.

Konstfack har inga synpunkter på om 10 kap. högskoleförordningen behöver ändras. Man konstaterar att det finns mycket som studenter kan göra som inte omfattas av kapitel 10 men som kan vara tveksamt av andra skäl. Det är ibland svårt att förklara för allmänheten att studenten själv avgör innehållet i det han eller hon slutligen lägger fram till bedömning och att bedömningen enbart görs efter de kriterier som anges i kursplanen (oavsett t.ex. lagligheten i studentens arbete). Samtidigt är detta en angelägen studenträttslig del i den akademiska friheten inom högskolan och en markering att studenten har ett eget ansvar som samhällsmedborgare. Konstfack anser att denna frihet och ansvar är viktigare än de problem detta kan medföra.

De övriga lärosätena som inte förordar några ändringar i regelverket har svarat bara att reglerna inte behöver ändras eller att reglerna är bra.

Högskoleverkets reflektioner

Av högskolornas svar framgår att de flesta lärosätena anser att disciplinreglerna i högskoleförordningen inte behöver ändras. Det kan också konstateras att ingen av högskolorna har förespråkat skärpning av påföljderna utom Blekinge tekniska högskola, som anser att en tydlig generell påföljdskala vore önskvärt med något längre avstängningstider. Vissa ändringsförslag har inte som syfte att förebygga fusk. Högskoleverket bedömer därför att det inte finns anledning att ändra de nu gällande disciplinbestämmelserna.

Beträffande synpunkter som gäller tolkning av gällande bestämmelser får Högskoleverket anföra följande.

Som Högskoleverket har förklarat redan i rapporten *20 åtgärder för att stärka studenternas rättssäkerhet* har Högskoleverket ingen egen erfarenhet av disciplinreglernas tillämpning. Skälet är att det är möjligt för studenter att få disciplinnämndernas bedömningar och åtgärder prövade i förvaltningsdomstol och att verket normalt inte tar upp anmälningar till prövning om möjligheten finns till prövning av frågan i domstol. Verket avstår därför från att ta ställning till alla förslag och tolkningsproblem som högskolorna har tagit upp men

kommer i det följande att kommentera några av frågorna. Verket anser dock att det är viktigt att redovisa samtliga förslag och diskussionsfrågor. Verket avser också att under 2012 anordna en konferens där ledamöter i disciplinnämnder och andra får tillfälle att diskutera dessa frågor.

Handläggning av disciplinärenden

Högskoleverket delar Lunds universitets uppfattning att det bör övervägas att öppna för en möjlighet för rektor att lämna ett ärende utan vidare åtgärd utan att först kommunicera ärendet med studenten.

Ökade möjligheter att välja disciplinär påföljd och beviskraven

I rapporten *20 åtgärder för att stärka studenternas rättssäkerhet* har Högskoleverket föreslagit att det införs en regel med innebörden att kunna stänga av student enbart från prov. Förslaget har dock inte lett till någon ändring.

Såväl Umeå universitet som Högskolan Kristianstad och Högskolan Väst har berört frågan om ökade möjligheter att välja disciplinär påföljd. Även intresse av en internationell jämförelse har förts upp. Högskoleverket anser också att det skulle vara intressant med en internationell jämförelse om hur utländska lärosäten hanterar problematiken med fusket, beviskrav samt valet av disciplinära åtgärder. Det har dock inte funnits utrymme för att göra en sådan undersökning inom ramen för den nu aktuella utredningen.

I detta sammanhang kan uppmärksammas rättsfallet RÅ 2010 ref. 6 där disciplinåtgärd har vidtagits mot en student som vid skriftlig tentamen medfört ett hjälpmedel som studenten måste ha varit medveten om var otillåtet. Regeringsrätten yttrade bl.a. följande. Ett beslut om avstängning innebär att studenten inte får delta i undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen under viss tid, högst sex månader. Det är alltså fråga om utomstraffrättsligt ansvar och brottsbalken är inte tillämplig. Det som läggs KK till last är att han har brutit mot en regel som det ålegat honom som tentand att följa. Han har varit skyldig att ta reda på vilka hjälpmedel som var tillåtna vid tentamen. Vid den i målet aktuella examinationen har det tydligt angetts vilka hjälpmedel som var tillåtna och det kan inte ha rått någon tvekan om att uppräknningen var uttömmande. Att tentamensanvisningarna inte angav att miniräknare inte var ett tillåtet hjälpmedel saknar därför betydelse. Han kan således inte undgå en disciplinåtgärd. Avstängning i fyra veckor är en väl avvägd åtgärd.

Stöd till lärosätena

De flesta tillfrågade universitet och högskolor vill ha stöd för kontinuerligt erfarenhetsutbyte med andra högskolor i frågor som rör disciplinärenden. Flera lärosäten vill också ha Högskoleverkets vägledning i olika frågor. Övriga lärosäten (12 stycken) anser sig inte behöva något stöd. Nedan följer exempel på högskolornas önskemål.

Nationella konferenser och seminarier om disciplinförseelser

Lunds universitet har svarat att man ser gärna att Högskoleverket ordnar fler nationella seminarier och konferenser om disciplinförseelser och förebyggande åtgärder. Vid sådana tillfällen kan personer från olika lärosäten få möjlighet att diskutera och utbyta erfarenheter, vilket kan bidra till en nationell samsyn angående fusk. Ett liknande önskemål har *Högskolan i Gävle* redovisat.

Även *Stockholms universitet* anser att Högskoleverket kan bidra genom att skapa forum för nationell diskussion av plagiat, t.ex. genom att anordna konferenser och stötta nätverk mellan institutionernas handläggare vid olika lärosäten.

Umeå universitet vill gärna uppmärksamma idén att Högskoleverket regelbundet anordnar seminarie- och utbildningstillfällen för att på så sätt verka för en enhetlig tillämpning av gällande regelverk.

Karlstads universitet har uppgett att det är mycket uppskattat när Högskoleverket arrangerar seminarier och konferenser om rättssäkerhet ur studenternas perspektiv.

Linnéuniversitetet efterlyser nationella seminarier med erfarenhetsåterkopplingar i anslutning till nationella utbildningar i Högskoleverkets regi. Detta skulle bidra till en gemensam kunskapsgrund och mer likartad bedömningsgrund för lärosätena. Kontinuerligt erfarenhetsutbyte är mest värdefullt enligt universitetet.

SLU har anfört följande. Från SLU:s fakulteter har det framförts önskemål om att Högskoleverket bjuder in till seminarier med någon person som har stor erfarenhet av plagiat och liknande. Man upplevde att det var väldigt lärorikt och till stor nytta att delta i de seminarier som verket ordnade med Jude Carroll för några år sedan. Det vore önskvärt med fortsatt stöd från Högskoleverket i att utbilda lärare om fusk och plagiat. *Mälardalens högskola* har redovisat ett liknande önskemål.

Dans- och cirkushögskolan har anfört följande. Utbildningsaktiviteter av den typ som Högskoleverket tidigare anordnat kan vara ett lämpligt stöd för högskolornas arbete. Inom högskolor som har få fall av fusk m.m. kan det vara nyttigt att ta del av andras erfarenheter, skapa nätverk och få referenser inför den dag då ett fall behöver hanteras.

Högskolan på Gotland har som önskat stöd uppgett seminarier kring plagiering, t.ex. repris på 2008 års version som högskolan inte hade möjlighet att delta i.

Högskolan i Halmstad anser att gemensamma seminarier om handläggning av disciplinärenden är önskvärda och gärna bör återkomma med jämna mellanrum t.ex. i samband med rapportering av föregående års fall. Vid sådana tillfällen vore det också bra att diskutera de fall som avgjorts av de olika förvaltningsrätterna. Eftersom dessa enbart kommer till den disciplinnämnd vars beslut har överklagats finns ingen kunskap om eventuell ändring av tillämpning som överinstansen beslutat om. En årlig sammanställning även av dessa beslut skulle ge lärosätena ytterligare vägledning i hur fall ska bedömas. Lärosätena tillämpar reglerna på olika sätt i dag, inte minst vad gäller längden på avstängningar. Högskolan i Halmstad ser inte en reglering av vilka tidsgränser som bör gälla som en lösning utan förordar snarare en dialog mellan lärosätena för att skapa likartade tillämpningar.

Högskolan i Skövde har uppgett att uppföljningsseminarier kring årliga sammanställningar över aktuella disciplinärenden med olika inriktning i likhet med vad som skett ett antal gånger tidigare välkomnas. Det är ett led i att stärka kompetensen hos ansvariga chefer och handläggare vad gäller disciplinärenden.

Södertörns högskola skulle varmt välkomna att Högskoleverket tar initiativ till etablering av ett nationellt nätverk för akademiskt ansvariga och utredare av disciplinärenden vid lärosätena.

Informationsmaterial och vägledning

Lunds universitet tror att ett av Högskoleverket utarbetat informationsmaterial med konkreta exempel på vad som kan anses utgöra fusk, kan vara till nytta för lärosätena vid hanteringen av disciplinärenden och också i det förebyggande arbetet.

Stockholms universitet vill ha vägledning i hur man hanterat att en forskarstuderande blir avstängd från forskarutbildning. Enligt universitetet är gränsen svår att dra mellan vad personen gör inom ramen för sin forskarutbildning och vad personen gör inom ramen för sin doktorandanställning.

Umeå universitet har uppgett följande. När det gäller plagiat så skulle det vara bra med ett, för alla universitet och högskolor, gemensamt informationsmaterial, som också är översatt till en mängd språk – framtaget av förslagsvis Högskoleverket. En annan idé som Umeå universitet gärna vill uppmärksamma är att Högskoleverket årligen upprättar en sammanställning av ”typfall”.

Linköpings universitet anger som exempel att det på Högskoleverkets webbplats finns en särskild sida med information som gäller disciplinärenden, där ska det gå att hitta de rapporter som verket producerar och även tips på aktuell forskning inom området. På en sådan webbsida kan det byggas upp

en kunskapsbank med t.ex. olika verktyg som går att använda med fördelar respektive nackdelar som kan finnas. En sådan sida kan användas av disciplinnämnderna för att inhämta aktuell kunskap, den kan också vara en tillgång för enskilda lärare i arbetet med att förebygga fusk och plagiat.

Enligt *Karlstads universitet* är de sammanställningar som Höskoleverket publicerar årligen över disciplinärenden vid landets högskolor och universitet mycket uppskattade bland universitetets personal. Den publicitet som sammanställningen drar till med sig har med stor säkerhet också en preventiv effekt på studenter. *Högskolan i Skövde* har en liknande synpunkt. *Högskolan i Halmstad* efterlyser en årlig sammanställning även av fall som avgjorts av olika förvaltningsdomstolar.

Högskolan i Borås har anfört följande. Plagiat är en stor stötesten. Här behövs kontinuerlig utbildning och diskussion. Att få säker examination på distansutbildningar är en fråga som återkommer och som det kan behövas mer stöd kring. Höskoleverket bör vara en diskussionspartner och därmed resurs för högskolorna i studenträttsliga frågor. I dagsläget ger Höskoleverket sällan svar på de konkreta frågor högskolan har eftersom ärendet kan komma upp som ett tillsynsärende vilket då ställer Höskoleverket i en svår sits om man tidigare gett råd till högskolan att agera på ett visst sätt. Höskoleverkets rapport *Rättssäker examination* (2008:36 R) är en bra vägledning men räcker inte alltid i det enskilda fallet. Höskoleverket bör kontinuerligt komma ut i landet med seminarier angående rättssäker examination där diskussioner kan föras med verket och berörda parter inom högskolan. När det gäller statistiken som samlas in varje år vore det önskvärt att Höskoleverket bestämmer de parametrar man vill ha med i statistiken. Detta gör det möjligt för högskolan att anpassa de system som finns för att rättssäkert och snabbt ta fram tillförlitlig statistik.

Högskolan Dalarna anser sig inte behöva något stöd men uppger att flertalet av de studenter som rapporteras till disciplinnämnden lever under en ekonomiskt pressad situation och lärosätet är därför bekymrat över vad införandet av studieavgifter kommer att medföra i detta hänseende och hur dylika ärenden avseende betalande studenter ska hanteras på ett rättssäkert sätt.

Högskolan på Gotland har som önskat stöd uppgett spridning av goda exempel avseende utformning av examinationsuppgifter. Högskolan har vidare önskat juridiskt stöd angående bevisning, lämplig ”strafftid”, fallbeskrivningar m.m.

Kungl. Konsthögskolan ser i framtiden behov av samordning.

Mälardalens högskola efterfrågar en uppdaterad och aktuell skrift, rapport eller liknande, motsvarande prof. Nils Jareborgs skrift *Disciplinansvar för studenter som fuskar eller stör*. Detta med särskild hänsyn tagen till Högsta förvaltningsrättens dom meddelad den 28 januari 2010 (RÅ 2010 ref. 6). I domen klargörs att ett beslut om avstängning är en fråga om ett utomstraffrättsligt ansvar och att brottsbalken inte är tillämplig. Högskolan efterfrågar således en vägledande skrift med tydligare fokus på förvaltningsrättsliga aspekter samt i relation till de nya typer av ärenden som aktualiserats de senaste åren, som

otillåten användning av lärosätens datorer (bl.a. fildelning), olika fall av störande samt plagieringsärenden.

Södertörns högskola har uppgett att Högskoleverkets rapporter Rättssäker examination, 1998:39 R och 2008:36 R, har haft stor betydelse för universitet och högskolors arbete inom det området. Högskolan anser att en liknande enkät och rapport om disciplinära åtgärder skulle leda till kunskapsspridning och samsyn.

Behov av tekniskt stöd

Umeå universitet vill gärna uppmärksamma idén med ett centralt upphandlat plagieringskontrollverktyg.

Högskolan Kristianstad har uppgett följande. Flertalet lärosäten använder sig i dag av textjämförelsetjänster. Effekterna av användning av sådana tjänster diskuteras i ett antal studier. Bland annat diskuteras om denna användning innebär att studenter inte behandlas likvärdigt. De flesta av dessa tjänster söker på öppna internet, i källor som tjänsten har avtal med och i proprietära databaser. Frågan om proprietära databaser diskuteras såväl inom forskning som inom rättsväsendet eftersom dessa bygger på att studenters texter genom lärosätens verksamhet kan användas av affärsdrivande intressen. En effekt av denna verksamhet är att möjligheten att upptäcka textöverlappningar varierar beroende på vilka texter den använda tjänsten har tillgång till. I teorin skulle två studenter kunna lämna in identiska arbeten till lärosäten som använder olika tjänster. Textjämförelser skulle kunna förbättras väsentligt om alla studentarbeten lagrades i en databas som alla textjämförelsetjänster har tillgång till. Då skulle också möjligheten att behandla studenter lika öka. Det är Högskolan Kristianstads uppfattning att möjligheten att upprätta en sådan databas bör undersökas.

Konstfack har uppgett att det finns behov av tekniskt stöd för att upptäcka plagiater vid högskolan. I övrigt ser Konstfack det som lärosätets ansvar att arbeta förebyggande med dessa frågor.

Bra förkunskaper vid inträdet till utbildning på högskolenivå

KI har anfört att det är av stor vikt att de studenter som antas till utbildning på högskolenivå redan vid inträdet till utbildningen har kunskaper och förståelse med sig kring vetenskapligt skrivande med avseende på referatteknik, källhänvisningar etc. Att den enskilde känner sig trygg i sina kunskaper om disposition och planering av ett arbetes eller en rapport genomförande är andra faktorer som underlättar själva inlärningsprocessen. Goda kunskaper i svenska samt förmåga att kunna skriva och formulera sig med egna ord är många gånger avgörande för att nå framgång i studierna. Samtliga ovanstående faktorer torde i förlängningen leda till en lägre andel anmälningar av disciplinära ärenden i form av plagiat.

Utökade resurser till utbildningen vid universitet och högskolor

Luleå tekniska universitet har anfört följande. I ljuset av vad som universitetet tidigare har anfört – att plagiatsfrågan snarast är att betrakta som ett pedagogiskt problem – så bör eventuellt utökad stöd i så fall snarast utgå i form av utökade resurser till utbildningen vid universiteten och högskolorna. Utöver detta tämligen generella påpekande så skulle utbildning för undervisande universitetspersonal och ett levande och utvecklande erfarenhetsutbyte mellan lärosätena kring kreativa och plagiathämmande examinationsformer kunna vara till stor nytta.

Södertörns högskola upplever att det under lång tid skett en successiv begränsning av de ekonomiska förutsättningarna för att ge studenterna en önskvärd mängd lärarledd undervisning. Därför är det i praktiken omöjligt att genomföra muntlig examination på de lägre nivåerna i högskolans utbildningar. Om resurser kunde tillföras för detta ändamål är högskolan övertygad om att antalet disciplinärenden skulle minska. Ett resurstillskott kan också väsentligt underlätta lärarkårens arbete med att utveckla nya och mer ändamålsenliga examinationsformer.

Uppföljning av studenter som har varit föremål för disciplinåtgärder

Högskolan Kristianstad har uppgett följande. Insatser för att minska förekomsten av vilseledande bygger i hög grad på föreställningen att disciplinära åtgärder kan användas för att avskräcka studenter från att vilseleda. Effekterna av sådana åtgärder är emellertid inte särskilt väl belysta. Högskoleverkets insatser för uppföljning har varit inriktade på att kartlägga disciplinärenden vid olika lärosäten och hur dessa hanteras. Det saknas en uppföljning av vad som händer med de studenter som varnas respektive avstängs för vilseledande. Leder dessa åtgärder till att studenterna återupptar och fullföljer sina studier med gott resultat? Leder åtgärden eventuellt till att de avbryter de studierna och i så fall varför? Det är Högskolan Kristianstads uppfattning att det finns behov av en sådan uppföljning.

Övriga synpunkter

Högskolan Väst anser inte att man behöver särskilt stöd för att minska fusket. Enligt högskolan tas ”fuskefrågan” redan på mycket stort allvar, inte minst av studenterna själva. Omfattningen av fusket är, trots allt, mycket litet. Till exempel är de sökmotorer som i dag finns för att identifiera plagiat relativt effektiva. Ett större problem än själva fusket i sig är den rättsojämlighet, för den enskilda studenten, som följd av de praktiska konsekvenserna av en avstängning.

Kungl. Musikhögskolan i Stockholm har uppgett att högskolan har återkommande dialog med andra konstnärliga högskolor, bl.a. de övriga ”musikhög-

skolorna” som inordnas som institutioner under respektive universitet, och anser att det för tillfället är fullgott stöd i arbetet med att förebygga fusk.

Högskoleverkets kommentarer

Nationella konferenser och seminarier

Flera lärosäten har uppgett att nationella konferenser om disciplinärenden är ett bra stöd som kan bidra till nationell samsyn angående fusk. Som Högskoleverket tidigare har nämnt avser verket att under 2012 anordna en sådan konferens. Frågor som kan diskuteras vid konferensen är exempelvis studenternas förkunskaper och hur lärosätena klargör utgångspunkterna för examinationen. Med hänsyn till vad flera lärosäten anfört kan förutsättningarna för internationella studenter behöva uppmärksammas särskilt i en sådan diskussion.

Informationsmaterial och vägledning

Flera lärosäten har uttryckt uppskattning över de av Högskoleverket årligen gjorda rapporter om disciplinärenden vid universitet och högskolor. Högskoleverket avser att fortsätta och utveckla detta arbete, bl.a. genom att redovisa även intressanta avgöranden från förvaltningsdomstolar.

Övriga synpunkter

Beträffande de övriga synpunkterna om stöd till lärosätena begränsar Högskoleverket sin insats till att återge alla synpunkterna. Verkets förhoppning är att denna redovisning av högskolornas synpunkter i sig utgör ett stöd till lärosätena och underlättar en samordning och samsyn.

Avslutande synpunkter

Högskolornas svar visar att lärosätena vidtar adekvata insatser för att förebygga och upptäcka fusk. Högskolorna strävar också efter samsyn i tolkningar av gällande bestämmelser om disciplinära åtgärder. Det finns vissa tolknings-svårigheter men de flesta högskolorna ser inget behov av ändringar av befintliga bestämmelser. De flesta lärosätena anser att fusk bör förebyggas genom olika pedagogiska åtgärder. Högskoleverket anser därför inte att det finns skäl för att ändra gällande bestämmelser.

Högskoleverket avser att under 2012 anordna en nationell konferens där ledamöter i disciplinnämnder och annan högskolepersonal kan diskutera förebyggande arbete, tillämpningsproblem och behov av ändringar av disciplinreglerna. Verket avser också att fortsätta med sitt arbete att årligen publicera statistiken och kommentarer över disciplinärenden vid universitet och högskolor, utökat med redovisningen av fall som har överklagats till förvaltningsdomstolar för att ge en bättre bild av praxis. Verket anser att detta stöd utgör en ändamålsenlig komplettering till lärosätenas eget arbete för att minska förekomsten av fusk.

Verkets förhoppning är att den nu föreliggande redovisningen av alla statliga högskolors arbete med att förebygga fusk kommer att utgöra ett stöd i högskolornas fortsatta arbete.

Högskoleverket är en myndighet för frågor som rör universitet och högskolor. Verket arbetar med kvalitetsbedömningar, tillsyn, uppföljningar, utveckling av högre utbildning, utredningar och analyser, bedömning av utländsk utbildning och studieinformation.

Läs mer på vår webbplats www.hsv.se.